

ปรัชญาการศึกษา

๑. จุดมุ่งหมายของการศึกษา

จุดมุ่งหมายของการศึกษาในทรรศนะของท่านไส บาบา หมายถึงการเข้าใจเป้าหมายแห่งชีวิต สามารถแยกพิจารณาได้เป็น ๓ ประเด็นใหญ่ ดังต่อไปนี้คือ ๑. การศึกษาคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ ๒. การศึกษาเพื่อชีวิต และ ๓. การศึกษาค้นปลุกฝังลักษณะนิสัยที่ดียิ่ง

๑.๑. การศึกษาคุณค่าความเป็นมนุษย์

ในทรรศนะของท่านไส บาบานั้น การศึกษาที่แท้จริงก็คือ การปลุกฝังเมล็ดพันธุ์แห่งคุณค่าของความเป็นมนุษย์ (Human Values) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การศึกษาที่แท้จริงนั้น ต้องเป็นการสอนคนให้เป็นคนดี ให้สมกับคำว่า "มนุษย์" ซึ่งประกอบไปด้วยคุณลักษณะ ๕ ประการคือ ๑. สัจยะ (Truth) ๒. ธรรมะ (Right Conduct) ๓. สันติ (Peace) ๔. เปรมะ (Love) และ ๕. อหิงสา (Non - Violence)

ท่านไส บาบา กล่าวว่า "เราไม่อาจให้คุณค่าต่อการศึกษาซึ่งมิได้ยกระดับความเป็นมนุษย์ และทำให้มนุษย์ตระหนักรู้ถึงความเป็นจริงของพระเจ้าเป็นเจ้าในตัวเขา วิธีและเป้าหมายของการดำรงชีวิตนั้นเป็นดังปีกนกซึ่งต้องมี ๒ ปีก หรือล้อรถจักรยานที่ต้องมี ๒ ล้อ ซึ่งหมายถึง วัตถุ (Material) และจิตวิญญาณ (Spiritual) หรือทักษะ (Skill) และศาสนา (Spiritual

Practice - การฝึกฝนทางจิตวิญญาณ)"^๑ นั้นหมายความว่า การศึกษาที่แท้จริงควรจะต้องยกระดับความเป็นอยู่ในทางลัทธิของมนุษย์ และเพื่อให้รู้ถึงวิธีการดำรงชีวิตที่ถูกต้อง ไม่มีติดกับร่างกายและวัตถุ หรือให้จิตบริสุทธิ์เป็นนาย แล้วกายเป็นป่าวรับใช้ อันจะนำไปสู่เป้าหมายของการดำรงชีวิต นั่นก็คือ ภาวะแห่งความเป็นพระผู้เป็นเจ้า หรือภาวะสัมบูรณ์สูงสุดของมนุษย์

ท่านเส บาบาคัดกล่าวถึงเรื่อง "คุณค่าความเป็นมนุษย์" (Human Values) ไว้ว่า "การสะท้อนกลับและประกายที่ออกมาจาก เปรมาหรือความรัก เรียกว่า สัจยะ หรือความจริง (Truth) ความรักอันเดียวกันนั้นเมื่อแสดงตนออกมาเป็นการกระทำ ก็เรียกว่า ความประพฤติชอบ หรือธรรมะ (Right Conduct) เมื่อความรักนี้ได้รับการเพ่งพินิจพิจารณา (Contemplated) จิตใจ (mind) ก็บรรลุถึงสันติอันสูงสุด (Supreme peace) เมื่อเราใช้ปัญญาใคร่ครวญว่า ความรักนี้มาจากที่ใด และทำความเข้าใจถึงแหล่งต้นตออันแท้จริงนั้นแล้ว เราก็จะรู้แจ้งในหลักการของอหิงสา (Non-Violence) อันยิ่งใหญ่ ความรักซึ่ง "สัทคัย" อยู่ภายในทุกคนนั้นคือ พลังงานแห่งพระผู้เป็นเจ้า (Divine energy) ซึ่งแฝงเร้น (inherent) อยู่ในทุกสิ่งทุกอย่าง เมื่อใดก็ตามที่เราตระหนักรู้ถึงหลักการของสิ่งนี้ เราจะเข้าใจหลักการของการไม่ใช้ความรุนแรงหรือความไม่เบียดเบียน (Non-Violence) เพราะฉะนั้นกระแสที่ไหลผ่านอยู่ภายในคือ สัจยะ (ความจริง) ธรรมะ (ความประพฤติชอบ) สันติ (ความสงบ) และอหิงสา (ความไม่เบียดเบียน) ก็คือ เปรมา (ความรัก) หากปราศจากความรัก (เปรมา) แล้ว เธอจะค้นหา ความจริง ความประ

๑. Sai Baba, Sathya Sai Education in Human Values : compiled by Loraine Burrows, (Bangkok : Sathya Sai Foundation of Thailand, 1988) p. 17.

ปกติชอบ ความสงบ และความไม่เบียดเบียน "ได้จากที่ใด"๒

การศึกษาในปัจจุบันมีได้มุ่งพัฒนาคุณค่าของมนุษย์ ดังที่ได้อีกแล้ว ข้างต้นกลับมุ่ง เพียง เพื่อหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพียง เพื่อให้ได้ได้รับปริญญาหรือประกาศนียบัตร ความรู้ทางโลก เพียงอย่าง เดียวมิได้มีคุณค่า อันยิ่งใหญ่แต่อย่างใด มันอาจจะช่วยให้เรามีงานทำมาหาเลี้ยงชีวิตได้ แต่ "การศึกษา" ที่แท้จริงควรจะมี ความหมายมากกว่าการทำมาหาเลี้ยงชีวิต การ ศึกษาควรจะต้องเตรียมมาให้เราพร้อมที่จะ เผชิญกับการท้าทายในชีวิต อย่างมี ศีลธรรมและจิตวิญญาณ สาเหตุที่โลกในปัจจุบันนี้เต็มไปด้วยความทุกข์ ความ วิตกกังวลต่างๆ ก็ เนื่องมาจากคุณค่าของความเป็นมนุษย์ได้หายไปจากหัวใจของ คนที่ใดชื่อว่าเป็น "ผู้มีการศึกษา" นั่นเอง

ต่อไปนี้จะ เป็นตัวอย่างคุณค่าความเป็นมนุษย์ ๘๓ คุณค่า โดย เรียงตามลำดับจากง่ายไปหายาก ตัวอย่างคุณค่าเหล่านี้ใช้สำหรับสอนนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ ถึง ๔ ในโรงเรียนที่ท่านใส่ บาบ่า ได้ก่อตั้งขึ้นในประเทศ อินเดีย โดยมีจุดประสงค์เพื่อที่จะ เตรียมทัศนคติ, บุคลิก, ทักษะต่างๆ ให้พร้อม สำหรับการท้าทายในการดำเนินชีวิต

๑.๑.๑.รายละเอียดคุณค่าของ "ความจริง" (Truth) มีดังนี้

๑. ความจริงใจ (Truthfulness)
๒. ความอยากรู้อยากเห็น (Curiosity)
๓. การเสาะแสวงหาความรู้ (Quest for knowledge)
๔. การเฝ้าถาม (Spirit of inquiry)
๕. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (Study of one's own self)

๒. Indulal Shah, Spiritual Blueprints of My Journey (Bombay : Sarla Charities Trust, 1993), p. 70.

๖. การแยกแยะระหว่างความจริงกับความเท็จ (Sense of discrimination between true and false)

๗. ความรู้ทางโลก (Secularism)

๘. ความเคารพนับถือต่อทุกศาสนา (Respect for all religions)

๙. ความเป็นสากล, ความจริง, ความมีอยู่เป็นอยู่ของตัวคนสากล (Universal, Truth, Self-Existent)

๑.๑.๒. รายละเอียดเรียงลำดับจากง่ายไปหายากของ "ความประพฤติชอบ" (Right Conduct) มีดังต่อไปนี้

๑. ความเชื่อฟัง (Obedience)

๒. หน้าที่ รวมทั้ง ความจงรักภักดีต่อหน้าที่ (Duty including loyalty to Duty)

๓. ความสะอาด (Cleanliness)

๔. การดำเนินชีวิตอย่างถูกสุขลักษณะ (Hygienic living)

๕. ความสม่ำเสมอเป็นปกติ (Regularity)

๖. ความตรงต่อเวลา (Punctuality)

๗. การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ (Proper utilisation of time)

๘. ศักดิ์ศรีของแรงงานใช้ฝีมือ (Dignity of manual labour)

๙. การมีชีวิตรู้อย่างเรียบง่าย (Simple living)

๑๐. ความเคารพนับถือต่อผู้อื่น (Respect for others)

๑๑. การบริการต่อผู้อื่น (Service to others)

๑๒. ความเคารพนอบน้อมต่อผู้มีวิทยุฒิ (Reverence for

old age)

๑๓. การช่วยตนเอง (Self-help)
๑๔. การพึ่งพาตนเอง (Self-support)
๑๕. ความมั่นใจในตนเอง (Self-confidence)
๑๖. ความคิดริเริ่ม (Initiative)
๑๗. ความเป็นทรัพยากรบุคคล (Resourcefulness)
๑๘. ความกล้าหาญ (Courage)
๑๙. ความเป็นผู้นำ (Leadership)
๒๐. ความซื่อสัตย์ (Faithfulness)
๒๑. ความยุติธรรม (Justice)
๒๒. การทำงานเป็นหมู่คณะ (Team - work)
๒๓. จิตวิญญาณของความเป็นหมู่คณะ (Team - spirit)
๒๔. ความเสมอภาค (Equality)
๒๕. การเสียสละตนเอง (Self - sacrifice)

๑.๑.๓. ต่อไปนี้เป็นคุณค่า "ความสงบสันติ" (Peace) เรียงลำดับ

จากง่ายไปยาก

๑. ความอดกลั้น (Abstinence)
๒. ความอิสระจากบาปทั้ง หก ประการ (Freedom from the six deadly sins)
๓. การปลูกฝังคุณธรรมเพื่อต่อต้านบาป (Cultivation of the virtues opposed to the sins)
๔. ความมีระเบียบวินัย (Discipline)
๕. ความซื่อตรง (Honesty)
๖. ความบริสุทธิ์ (Purity)
๗. ความอดทน (Endurance)
๘. บูรณภาพ (Integrity)

- ๙. ความมีวินัยในตนเอง (Self - discipline)
- ๑๐. ความควบคุมตนเอง (Self - control)
- ๑๑. ความเคารพนับถือตนเอง (Self - respect)
- ๑๒. ความตระหนักฐานะเกียรติศักดิ์แห่งปัจเจกบุคคล (Awareness of the dignity of the individual)
- ๑๓. พลังอำนาจของการเพ่งพินิจ (Power of concentration)
- ๑๔. สมาธิ (Meditation)
- ๑๕. ความสงบสันติ (Peace)
- ๑.๑.๔. ต่อไปก็เป็นคุณค่า "ความรัก" (Love)
 - ๑. ความจริงใจ (Sincerity)
 - ๒. ความกรุณา (Kindness)
 - ๓. ความเห็นอกเห็นใจ (Sympathy)
 - ๔. ความเป็นมิตร (Friendship)
 - ๕. ความรักชาติ (Patriotism)
 - ๖. การอุทิศตน (Devotion)
 - ๗. ความยอมทน (Tolerance)
 - ๘. ความเป็นมนุษย (Humanism)
- ๑.๑.๕. คุณค่าสุดท้ายคือ "อหิงสา" หรือ ความไม่เบียดเบียน (Non - Violence) สามารถแยกได้เป็น ๒ นัยคือ ก.คุณค่าทางด้านจิตวิทยา และ ข.คุณค่าทางด้านสังคม
 - ก.คุณค่าทางด้านจิตวิทยา
 - ๑. ความกรุณา (Kindness)
 - ๒. ความเคารพนบนอบ (Courtesy)
 - ๓. การมีมารยาทดี (Good Manners)
 - ๔. ความช่วยเหลือเกื้อกูล (Helpfulness)

๕. ความรู้สึกเป็นพี่น้อง (Fellow - feeling)
 ๖. ความเป็นสุภาพชน (Gentlemanliness)
 ๗. ความเห็นแก่ผู้อื่น (Consideration for others)

๘. ความไม่มีเจตนาที่จะทำร้ายผู้อื่น หรือความไม่ใช้ความรุนแรง (Unwillingness to hurt others or Non - violence)

๙. ความผูกพันเกี่ยวข้องกับผู้อื่น (Concern for others)

๑๐. ความพร้อมเสมอที่จะร่วมมือ (Readiness to co-operate)

๑๑. ความซาบซึ้งในคุณค่าทางวัฒนธรรมของผู้อื่น (Appreciation of the cultural values of others)

๑๒. ความเมตตา (Compassion)

๑๓. ความรักสากล (Universal Love)

ข. คุณค่าทางด้านสังคม

๑. ความตระหนักในหน้าที่รับผิดชอบของพลเมือง (Awareness of the responsibility of citizenship)

๒. มีการตั้งการกระทำการตัดสินใจบนแนวทางประชาธิปไตย (Being in tune with democratic decision - making)

๓. ความพร้อมเสมอที่จะยึดแนวทางส่งเสริมความเป็นสามัญ (Readiness to espouse a common cause)

๔. ความสำนึกในความเป็นชาติ (Active national awareness)

๕. ความรักในความเป็นเอกภาพของชาติ (Love

of national Unity)

๖. ความรักในบูรณภาพของชาติ (Love of national Integrity)

๗. หลีกหนีห่างจากสิ่งที่ไม่อาจแตะต้องได้ (Turning away from untouchability)

๘. ความตระหนักในคุณค่าแห่งพลเมือง และทรัพย์สินสมบัติของชาติ (Awareness of the value of civic and national property)

๙. ความสำนึกของการรับใช้สังคม (Sense of social Service)

๑๐. ความสำนึกของความยุติธรรมทางสังคม (Sense of social Justice)

๑๑. ความเป็นสังคมนิยม (Socialism)

๑๒. ความรู้สึก เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของมนุษยชาติ (Sense of the solidarity of mankind)^๑

จะมองเห็นได้ชัดว่าการจัดลำดับของคุณค่าเหล่านี้ มีผลที่ห่างไกลจากทางด้านวัตถุ และจากพื้นฐานบัญชีรายชื่อคุณค่าที่ให้ไว้ข้างต้นนั้น จะทำให้สามารถจัดเรียบเรียงบทเรียนต่างว่ได้ พร้อมกับการให้คะแนนไปตามลำดับเป็นขั้นๆไป

๑. Vinayak Krishna Gokak, Education in Human Values : Stories for children part-I (Sivakasi : Sri Sathya Sai Books and Publications Trust, 1984) p.(v)-(viii).

๑.๒. การศึกษาเพื่อชีวิต

เมื่อพิจารณาทัศนคติของท่านใส บาบาช้างตันแล้ว จะเห็นว่า การศึกษาก็คือกระบวนการค้นหาความจริงในตนเอง โดยการปลุกฝังคุณค่า ของความเป็นมนุษย์ "การศึกษานี้มีเพื่อชีวิต ชีวิตนี้มีเพื่อความรัก ความรัก สำหรับเพื่อนมนุษย์ มนุษย์เพื่อการบริการ การบริการเพื่อสังคม สังคมรวมกัน เป็นประเทศชาติ ประเทศชาติต่างรวบรวมกันเป็นโลก โลกนี้เพื่อสันติสุข"^๔ นั้น เป็น คำสอนที่ท่านใส บาบากล่าวต่อนัก เรียนระดับมัธยมในสถาบันการศึกษาที่ท่านได้ จัดตั้งขึ้น และท่านยังได้กล่าวถึงการศึกษามากกว่า "การศึกษานี้มีเพื่อชีวิต และมี ไซ่เป็นเพียงการทำเลียงชีวิต ชีวิตนี้มีอยู่เพื่อความรัก ความรักนี้คือพระเจ้า จึงมีชีวิตอยู่ในความรัก ความรักนี้ควร เป็นไปเพื่อมนุษยชาติทั้งหมด... ความรักควรส่งออกมาจากหัวใจ"^๕

อาจจะมีส่วนท่านแย้งว่า การศึกษาเล่าเรียนก็เพื่อให้มีความรู้ ออกมาทำงาน และหาเงินเลี้ยงชีพ แน่นนอนละ เงินเป็นสิ่งที่ต้องการ แต่ก็ ต้องการเพียงเท่าที่จำเป็นเท่านั้น หัสนคติของการมุ่ง เพียงแต่หาเงินมาให้ได้ มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ หรือจิตวิทยาทางใดก็ตาม อย่างที่ค้ำเนินอยู่ในระบบ การศึกษาปัจจุบัน สิ่ง เหล่านี้จึง เป็นเหตุและผลที่แฝงอยู่ในตัวเองแล้วว่า เหตุใด ผู้ที่ขึ้นชื่อว่า เป็นผู้ได้รับการศึกษาในระบบการศึกษาปัจจุบัน จึงไม่จำเป็นจะ ต้องเป็นคนดี เป็นคนมีศีลธรรม ก็เนื่องจาก เขาเหล่านั้นมุ่ง เพียงการแสวงหา เงินตราให้แก่ตนเองหรือพวกพ้อง เพียงอย่างเดียว จิตยมิได้สนใจสังคมโดย ส่วนรวมว่าจะ เป็นไปอย่างไร ในทัศนคติของท่านใส บาบาช้างตันแล้ว การอ่าน การศึกษาหาความรู้จากเพียงตำรา และหนังสือต่าง ๆ ไม่อาจ เรียกว่าเป็น

๔. Sai Baba, "Imbibe Bharat's Ideals" : SANATHANA SARATHI (March 1994) : 59.

๕. Ibid., p.59.

ผู้มีการศึกษา แต่ผู้ที่ไม่รู้และสามารถควบคุมอายุคนะภายในของตนเองได้ จึงจะถือว่าเป็นผู้ได้รับการศึกษาอันแท้จริง เช่นเดียวกับศรีอรพินิจ ที่ครั้งหนึ่งเคยกล่าวไว้กับกลุ่มนักเรียนในเมืองกัลกัตตาว่า " เธอมีเป้าหมายอะไรในการศึกษาเล่าเรียน ถ้าเธอจะใช้ประโยชน์จากการศึกษาหาความรู้เพื่อทำประโยชน์ต่อบ้านเมืองแล้ว ก็ขอให้ศึกษาต่อไปเถิด แต่ถ้าเธอจะศึกษาเพียงเพื่อมุ่งตอบสนองต่อแรงกระตุ้นของความเห็นแก่ตัวแล้วละก็ เธอก็จง เผาหนังสือของเธอเสียดีกว่า ถ้าเธอมีความตั้งใจเพียงแต่ต้องการหาเลี้ยงชีพเท่านั้น เธอก็อาจจะเป็นเช่นขอทานที่เคาะเรียกขอไปตามบ้าน เธอต้องตระเตรียมเพื่อที่จะเสียสละตนเอง เพื่อมาบุญมิ" ๖

การศึกษานั้นมิใช่เพียงเพื่อขอให้ได้รับปริญญา หรือประกาศนียบัตรอันจะไปเพิ่มพูนความเห็นแก่ตัว และเพิ่มความแตกต่างระหว่างตนเองและผู้อื่น ให้มีช่องว่างห่างออกไปอีก แต่ตรงกันข้าม ขอให้เราพัฒนาความต้องการที่จะบริการรับใช้ผู้อื่น และนำความรู้และทักษะที่เราได้ร่ำเรียนศึกษามารับใช้สังคมให้ดีขึ้น วิทยาความรู้และเทคโนโลยีที่ได้รับการศึกษาต้องอุทิศให้แก่อุคมคติที่สูงส่ง เราต้องมีความรักในมนุษยชาติ รักทุกคนผู้ซึ่งเป็นลูกหลานของพระผู้เป็นเจ้าองค์เดียวกัน ต้องไม่เน้นความแตกต่างกันระหว่างชนชาติต่าง ๆ หรือระหว่างสีผิว และวรรณะต่าง ๆ ท่านโส บาบานะนาตั้งนี้ว่า " จงปลูกฝังความรักจากหัวใจที่เป็นสากล คาเนินชีวิตที่มีความสุข มีสุขภาพดี เป็นชีวิตที่มีประโยชน์ กระทำความรุ่งเรืองและสวัสดิสุขมาสู่ชาวโลก" ๗

๖. Sai Baba, "Bharat : Then and Now" : SANATHANA SARATHI (September 1993) : 242.

๗. Sai Baba, Sathya Sai Education in Human Values : compiled by Loraine Burrows, (Bangkok : Sathya Sai Foundation of Thailand, 1988) p.18.

คำว่า "วิทยา" ในทรรศนะของท่านเส บาบาแล้ว มีความหมาย เป็น ๒ นัยยะคือ

หนึ่ง "วิทยา" หมายถึงการศึกษาหาความรู้ในทางโลก ซึ่งครูจะ สอนทักษะต่างๆและระเบียบวินัย บอกสิ่งที่เป็นข้อมูลต่างๆที่จำเป็นสำหรับการ ดำรงชีวิตให้สามารถได้รับและรักษาระดับมาตรฐานการครองชีพของตนเองได้

สอง "วิทยา" หมายความว่าการศึกษาทางศีลธรรมและจิตวิญญาณ ซึ่งบอกแจ้งถึงความมีอุเบกขา ความอดทน การควบคุมอายตนะสัมผัส ความ กตัญญูรู้คุณ การอุทิศภักดีต่อพระเจ้า เป็นเจ้า และอุทิศตนเองเพื่อบรรลุการรู้แจ้ง ในสังขารธรรม

๑.๓. การศึกษาต้องปลูกฝังนิสัยที่ดีงาม

การศึกษาในปัจจุบันพัฒนาทางด้านความสามารถที่จะรู้ และ เข้าใจ สิ่งต่างๆ หรือที่เรียกว่า พุทธิปัญญา (Intellect)^๘ กับทักษะต่างๆเป็นส่วน มาก แต่พัฒนาคุณค่าของความเป็นมนุษย์ที่ดี เพียงเล็กน้อย จะมีประโยชน์อันใด หากมีใครที่มีความรู้ทางโลกทั้งหมด แต่เขาผู้นั้นมิได้มีลักษณะนิสัยที่ดี เขาอาจจะ นำความรู้ทางโลกทั้งหมดที่มีอยู่นั้นมาประโยชน์เพื่อตนเอง หรือหมู่คณะส่วนน้อย ของตนเอง แต่การกระทำนั้นก่อให้เกิดความทุกข์ยากลำบากอย่างใหญ่หลวงต่อ สังคมโดยส่วนรวม ท่านเส บาบา กล่าวไว้ว่า "ไม่มีประโยชน์อันใด ถ้าจะ เพิ่มพูนความรู้ (Knowledge) ในขณะที่ความทะยานอยากหรือกิเลส (Desire) ก็ เพิ่มพูนซับซ้อนขึ้น สิ่งนี้จะทำให้ผู้นั้นดีแต่พูด และไม่ได้กระทำสิ่งใดที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมเลย (a hero in words and a zero in action)^๙

๘. พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา อังกฤษ - ไทย (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อมรินทร์ พรินติ้ง กรุ๊ป, ๒๕๓๒) หน้า ๔๖.

๙. Sai Baba, Sathya Sai Education in Human Values : compiled by Loraine Burrows, (Bangkok : Sathya Sai Foundation of Thailand, 1988) p.1.

การค้นพบทางด้านวิทยาศาสตร์ และการพัฒนาทาง เทคโนโลยี ช่วยทำให้มนุษย์ปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ในทางวัตถุให้มีความสะดวกสบาย และ รวดเร็วยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามในทรรศนะของไล บาบามากแล้วเห็นว่า สิ่งที่โลก ต้องการในวันนี้ก็คือ การเปลี่ยนแปลงภายในของปัจเจกบุคคล การศึกษาจึงควรมุ่งช่วย เปิดโลกทัศน์ของผู้ศึกษาให้กว้างไกล และทำให้เขาบำเพ็ญตนเป็นประ ะยชนต่อสู้สังคม และโลกยุคส่วนรวม มิใช่ เพียง เพื่อพัฒนา เขาว่าปัญหาและทักษะ ต่างๆ เท่านั้น การสนับสนุนส่งเสริมการศึกษาทางด้านศิลปกรรมและจิตวิญญาณ จึง เป็นทางออกที่เป็นไปได้สำหรับการฟื้นฟูระดับจิตใจของมนุษย์

ไล บาบากล่าวว่า การศึกษาที่ปราศจากการควบคุมตนเองนั้นมิใช่การศึกษาอย่างแน่นอน การศึกษาที่แท้จริงควรจะทำให้ปัจเจกบุคคลมีความ เมตตากรุณา และอ่อนน้อมถ่อมตน ไม่ควรทำให้ปัจเจกบุคคลเป็นผู้ที่เห็นแก่ตัว และมีจิตใจคับแคบ หัวใจของผู้ที่ได้รับการศึกษามาอย่าง เหมาะสมควรจะเป็นขม ล้นไปด้วยความเห็นอกเห็นใจในความทุกข์ยากลำบากของผู้อื่น และพร้อม เสมอที่จะ เข้ารับใช้ช่วยเหลือสังคม มิใช่มุ่งแต่หาประโยชน์ส่วนตน สิ่งเหล่านี้จึง ควรจะเป็นเป้าหมายอันแท้จริงของการศึกษา

การศึกษาต้องมีการพัฒนาและประสานทั้งศิลปกรรม จิตวิญญาณ และ ลักษณะนิสัยอันดีงามทำให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน มีความสามารถที่จะแยกแยะ ระหว่าง "สิ่งที่ดี" และ "สิ่งที่เลว" ผู้ที่ได้รับการศึกษาต้อง เป็นผู้บริการรับใช้ ต่อมนุษยชาติ ความรู้ในทางโลกจึงเป็นสิ่งจำเป็น แต่ก็ เป็นความจำเป็นในระดับหนึ่ง เท่านั้น ความรู้จากหนังสือทั้งหลายนั้นก็ เป็นเพียงความรู้ที่ขอ เรียกว่า "ความรู้มือสอง" เรารับมาจากผู้ที่มีประสบการณ์โดยตรงมาอีกทอดหนึ่ง ด้วยความ เชื่อและศรัทธา ซึ่งบางครั้งอาจจะประกอบด้วยแนวทางของความมี เหตุมีผลตามหลักวิชาตรรกศาสตร์ แต่สำหรับบุคคลจำนวนมากที่ต้อง เผชิญกับปัญหาของการดำเนินชีวิตแล้ว "ความรู้มือหนึ่ง" เท่านั้นที่จะช่วยได้ นั่นคือความรู้ที่ เกิดขึ้นมาจากประสบการณ์ที่ประสบด้วยตนเอง มาจากแรงกระตุ้นของความรัก และแสงสว่างแห่งอารมณ์ เป็นที่น่า เสียหายที่จุดมุ่งหมายของการศึกษาในปัจจุบัน

มุ่ง เพียงเพื่อความร่ำรวยในทรัพย์สินเงินทอง เพื่อนำไปสู่การใช้ชีวิตที่หรูหรา
ฟุ่มเฟือย และมีความสุขสบายทางด้านวัตถุที่แก่ร่างกาย

เมื่อมนุษย์มีความร่ำรวยทางวัตถุ ความร่ำรวยนี้ก็จะดึงดูดผู้คน
ให้เข้ามาเคารพเลื่อมใส คราบเท่าที่ผู้ที่ยังคงครอบครองทรัพย์สินเงินทองอยู่
สิ่งนี้เป็นไปเพียงชั่วคราวเท่านั้น เมื่อใดก็ตามที่ความร่ำรวยนี้ได้สิ้นสุด ผู้คนที่
เคยเคารพเลื่อมใสนั้นก็หนีหายจากไป แท้ที่จริงแล้ว ผู้ที่เราควรให้ความ
เคารพคือ ผู้อาวุโส โดยเฉพาะผู้ที่มีความรู้ทางจิตวิญญาณ หรือผู้ที่มีความรู้ใน
เป้าหมายแห่งชีวิตมนุษย์ เมื่อเราประสานคุณลักษณะทั้งสองประการเข้าด้วยกัน
เราเรียกว่า เป็นผู้มีทั้ง วิชาวุฒิ และคุณวุฒิ แต่ความเป็นผู้มีจิตใจสูง เป็น
คุณลักษณะที่สำคัญมากกว่าความมีอาวุโสในพระชนมของท่านใด บาบ่า เราจึง
ควรให้ความเคารพผู้มีจิตใจสูง มากกว่าที่จะคำนึงถึง วิชาวุฒิ นอกจากนั้นแล้ว
เรายัง เห็นว่ามีผู้ที่มุ่งห่มอาภรณ์ของผู้ทรงศีลอยู่มากมาย แต่ผู้คนควรจะ เคารพนับ
ถือและ เลื่อมใสที่ทัศนคติของคุณงามความดีในศีลธรรม และการบรรลุความรู้
แจ้งในทางจิตวิญญาณ ซึ่งอาจจะสังเกตได้จากวัตรปฏิบัติที่ท่านได้กระทำในชีวิต
ของท่านเหล่านั้น เราไม่ควรมองเพียงแค่อาภรณ์ภายนอกของผู้ที่สวมใส่แสดง
คนว่าเป็นผู้ทรงศีล หรือผู้บรรลุความรู้แจ้ง

แต่สิ่งที่จะควรจะได้รับเคารพนับถือ มากกว่าความรู้ของผู้มี
อาวุโส ก็คือ การกระทำหรือกิจกรรมที่จะพัฒนาและยกระดับลักษณะนิสัยของ
ปัจเจกบุคคล อันมีความรักที่จะบริการรับใช้ผู้อื่นเป็นแรงกระตุ้น เพื่อให้สังคมที่
เขาได้อาศัยอยู่ยกระดับไปบนทางที่ดีขึ้น นั่นก็คือ ความมีจิตใจเมตตากรุณา
เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ด้วยความจริงใจ ซึ่งก็มาจากวิชาความรู้แห่ง
อาตมัน หรือ อาตมวิทยา (Atma Vidya) ที่ได้สอนให้ผู้ที่รับการศึกษาได้
ตระหนักถึงความรู้อันแท้จริงที่อยู่ทั้งภายนอก และภายในของโลกนี้ ความรู้
ซึ่งจะทาให้มนุษย์ได้บรรลุถึงเป้าหมายในชีวิตที่สมบูรณ์ ความรู้ที่เปิดเผยให้มนุษย์
ได้ตระหนักว่า เขาทั้งหลายมาจากแหล่งกำเนิดเดียวกัน เขาทั้งหลายเป็น
พี่น้องกัน โดยความจริง "ภายใน" แล้ว เขามีได้แตกต่างกันเลย และกำลังมุ่ง

ไปสู่จุดหมายปลายทางเดียวกัน อาตมวิथाจึง เป็นความรู้สูงสุดที่จะทำให้มนุษย์
บรรลุเป้าหมายในชีวิต หรือรณะได้ หากปราศจากซึ่งอาตมวิथाแล้ว วิชา
ความเป็นปราชญ์ก็คือดอกไม้อันสวยงามที่มีกลิ่นเหม็นคละคลุ้ง หรือผลไม้ที่ดู
ภายนอกน่ารับประทาน แต่ภายในเต็มไปด้วยหนอนที่ซ่อนเร้นกัดกินเนื้อ หรือนักศึก
ษาที่แต่งตัวอย่างสง่าภาคภูมิตามแฟชั่นทันสมัยล่าสุด แต่ภายในของเขาแล้ว มี
แต่ความต้องการและแนวความคิดอันน่ารังเกียจยิ่ง เข้าท่านองสานวนไทยว่า
“ข้างนอกสุกใส ข้างในเป็นรพรง” ท่านเส บาบากล่าวว่า โลกในขณะนี้มิได้
ต้องการระบบสังคมใหม่ ศาสนาใหม่ หรือระบบการศึกษาใหม่ สิ่งที่โลกต้อง
การในขณะนี้ก็คือ ความรักที่อยู่ในหัวใจของมนุษย์ทุกคนให้หลังไหลออกมาให้
ความสว่างแก่มวลมนุษย์และโลก

นอกจากนั้น ท่านยังได้กล่าวถึงความมีอุปนิสัยที่ดั่งามไว้ที่น่า
สนใจว่า “ไม่ต้องสงสัยเลยว่ ชีวิตมนุษย์นั้นเป็นสุขยอดแห่งวิวัฒนาการ และ
เพื่อที่จะให้ชีวิตของมนุษย์นั้นมีความหมาย ความพยายามทางจิตวิญญาณจึง เป็น
สาระสำคัญ ความพยายามที่บริสุทธิ์และศักดิ์สิทธิ์ การดำเนินชีวิตแบบนี้ ลักษณะ
นิสัย เป็นสิ่งสำคัญที่สุด ลักษณะนิสัยทำให้ชีวิต เป็นอมตะมันยังคงมีชีวิตอยู่แม้ว่า
ร่างกายได้ตายไปแล้ว บางคนกล่าวว่า ความรู้คือพลังอำนาจ นั้นไม่เป็น
ความจริง ลักษณะนิสัยที่ดั่งามต่างหากคือพลังอำนาจ แม้กระทั่งการได้มาซึ่ง
ความรู้ยังต้องการลักษณะนิสัยที่ดี ดังนั้นทุกคนจึงต้องหาทางบรรลุถึงลักษณะนิสัย
ที่ไม่ต่างหรือห ไม่มี ความชั่วร้ายหลงเหลืออยู่เลย

ขอให้สังเกตด้วยว่า พระพุทธเจ้า พระเยซู ท่านสังกรจารย์
และสวามีวิเวกานั้นหะ นักปราชญ์ มุนี นักบุญผู้ยิ่งใหญ่ทั้งหลาย ตลอดจนจนถึงผู้
เลื่อมใสในพระเจ้า เป็นเจ้า ทุกพระองค์ ทุกท่านที่กล่าวมานั้นล้วนเป็นสมบัติที่
บันทึกรไว้ในความทรงจำของมนุษย์ชาติมาจนกระทั่งทุกวันนี้ คุณสมบัติอะไรที่
ทำให้ท่านเหล่านี้อยู่ในความทรงจำตลอดชั่วกาลนานได้ เช่นนี้ สิ่งนั้นคือคุณลักษณะ
นิสัยที่ดั่งามของแต่ละท่านนั่นเอง

ปราศจากลักษณะนิสัยที่ดั่งามเสียแล้ว ความร่ำรวย การศึกษา

สถานะทางสังคม สิ่งต่างๆทุกอย่างเหล่านี้จะไม่มีประโยชน์อันใดเลย ลักษณะนิสัยคือกลิ่นหอมของดอกไม้ที่ให้คุณค่า จิตรกร จิตรกร ศิลปิน และนักวิทยาศาสตร์ อาจจะเป็นผู้ยิ่งใหญ่ในสาขาวิชาของเขาเหล่านั้น แต่ถ้าหากว่าไม่มีลักษณะนิสัยที่ดีงาม เขาทั้งหลายก็จะไม่มีที่ที่จะยืนได้ในสังคม" ๑๐

๑.๔. คำถามสำหรับระบบการศึกษาปัจจุบัน

สังคมของมนุษย์กำลังขาดความมีจิตใจที่บริสุทธิ์ และลักษณะนิสัยที่งดงามสมบูรณ์ ความเป็นมนุษย์ที่มีจิตใจอันดีงาม เช่นนี้กำลังหาได้ยากยิ่งในสังคมปัจจุบัน ท่านไอ บาบา กล่าวว่า "ปราศจากหลักการทางจิตวิญญาณ (Spirituality) แล้ว ก็จะไม่มีความบริสุทธิ์ (Purity) ไม่มีความมีศีลธรรม (Morality) ไม่มีบูรณภาพ (Integrity) ที่ใดไม่มีชายหญิงที่มีลักษณะนิสัยอันดีงามแล้วเซร์ ชาติรัฐนั้นไม่อาจรุ่งเรืองเฟื่องฟูได้" ๑๑

ในปัจจุบันนี้ คุณค่าของศีลธรรมได้สังคมมนุษย์ได้เสื่อมลง ทัศนคติของคนโดยทั่วไปที่มีต่อศีลธรรม จริยธรรม และจิตวิญญาณได้เสื่อมทรามลงอย่างน่าตระหนกตกใจ แม้กระทั่งครูบาอาจารย์ ผู้ชำนานในวิชาการต่างๆ และบุคคลประเภทที่เรียกว่า "ดี-เด่น-ดัง" ก็ยังหนีไม่พ้นคำครหา คำกล่าวหาว่าร้ายต่างๆนานา สาเหตุก็เนื่องมาจากความคิดที่มีลักษณะของจิตใจอันคับแคบ ความสามัคคีในหมู่ของประชาชนแตกกระจัดกระจายไป โดยสาเหตุจากความแตกต่างของลัทธิ นิกาย และอุดมการณ์ต่างๆ โดยเฉพาะในหมู่บุคคลซึ่งได้รับการศึกษามาอย่างดี และมีสติปัญญาล้ำเลิศ จำนวนของผู้มีสติปัญญาที่ส่งเสริมความ

๑๐. Sai Baba, Prema Vahini (The Stream of Divine Love), Vahini Series (Bangalore : Sri Sathya Sai Books and Publication Trust, 1991), p. 1-2.

๑๑. Sai Baba, Role of Teacher, Parents and Governments : SANATHANA SARATHI (August 1994) : 201-202.

แตกแยกมีจำนวนทวีเพิ่มมากขึ้นทุกที ในขณะที่มีเพียงจำนวนน้อยเท่านั้น ที่ส่งเสริมสนับสนุนความสามัคคี เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในท่ามกลางความแตกต่าง หลากหลายที่ปรากฏอยู่ ณ รากฐานของแนวโน้มในทุกๆ เรื่อง เหล่านี้ คือข้อเท็จจริงที่บ่งชี้ว่า มนุษยชาติยังมีได้พัฒนาออกมาจากขั้นของความเป็นสัตว์ ระบบการศึกษาในปัจจุบันจึงควรจะได้รับ การตรวจสอบ เพื่อหาสาเหตุแห่งปัญหาอันแท้จริง ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้ตั้งคำถามขึ้นมาหลายคำถาม เพื่อที่ถ้าเราช่วยกันตรวจสอบคำถามเหล่านี้แล้ว เราก็อาจจะพบคำตอบที่สามารถจะแก้ไขปัญหาคำถามต่างๆ ของเราได้ เช่น

ก. ใครเป็นผู้รับผิดชอบ ในการหลอหลอมเด็กของเราในวันนี้ให้เป็นผู้ใหญ่ुकมคคิในวันข้างหน้า

ข. ปัญหาทางการศึกษาในปัจจุบัน เป็นความรับผิดชอบของบิดามารดาผู้ปกครอง เด็กด้วยหรือเปล่า

ค. หรือว่าปัญหาทางการศึกษาเป็นความรับผิดชอบของครู ซึ่งเป็นผู้พัฒนาสติปัญญาของนักเรียน

ง. หรือว่าเป็นความรับผิดชอบของนักรก เมืองผู้นำของประเทศ

จ. หรือว่าเป็นความรับผิดชอบของผู้บริหารการศึกษา ในสถาบันการศึกษาต่างๆ

ฉ. หรือว่าเป็นความรับผิดชอบของนักคิด นักเขียน ผู้ผลิตสื่องานเขียนในรูปแบบต่างๆให้แก่ นักเรียนและสาธารณชนทั่วไป

อาจถามต่อไปด้วยว่าผู้ที่ได้รับการกล่าวถึงข้างต้นนี้ ได้ปฏิบัติภารกิจหน้าที่ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความเหมาะสมควรเพียงใด ขอให้พวกเราได้โปรดใช้หัวใจของเราเองค้นหาให้พบคำตอบที่ถูกต้องด้วย และเมื่อนั้นเราก็จะค้นพบหนทางแก้ไขปัญหาทางการศึกษา ที่เรากำลังประสบอยู่ในบทต่อไป เราจะพิจารณาถึงบทบาท และความรับผิดชอบของครู นักเรียน บิดามารดาหรือผู้ปกครอง และบุคคลอื่นว่ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ใครคือผู้รับผิดชอบต่อปัญหาทางการศึกษาในปัจจุบัน

๒. บทบาทของครู

ครู มาจากคำว่า "คุรุ" ซึ่งหมายความว่า "ใหญ่" แต่ "คุรุ" ก็ยังมีความหมายสำคัญอีกความหมายหนึ่งคือ "คุ" แปลว่า ความมืด (darkness) และ "รุ" แปลว่า การขับไล่ (dispelling) ดังนั้น "คุรุ" จึงมีความหมายว่า ผู้ซึ่งขับไล่ความมืดออกไป หรือผู้สั่งสอนให้ขับไล่ความมืดของอริชา^{๑๒}

ครู คือบุคคลผู้ซึ่งสอนให้ผู้อื่นดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างไรในสังคม ท่านเสนาบาบาได้กล่าวถึงครูโดยอ้างถึงบทกวีบรมราชนของอินเดียนหนึ่ง ซึ่งมีใจความแปลเป็นไทยว่า "คนดีทั้งหญิงและชายผู้ซึ่งสอนเด็กว่าให้ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ชอบ ว่าควรจะทำอะไรและอย่างไร ภายในอนาคตข้างหน้า และส่งเสริมความเสมอภาค ตลอดจนความรักใคร่กลมเกลียวกัน อย่างนี้จึงถือว่าเป็นครูที่แท้จริง"^{๑๓}

ในปัจจุบันนี้เราปฏิบัติต่อครู เป็นเพียงลูกจ้างคนหนึ่ง แต่แท้จริงแล้ว ครูนั้นเป็นผู้ชี้ทางอันประเสริฐสำหรับชีวิตมนุษย์ ครูนั้นให้แสงสว่างแก่ประเทศชาติ ด้วยอุคมคติอันสูงส่ง ท่านได้เป็นผู้รับผิดชอบต่อการแบ่งบานของอุคมคติภายในตัวเยาวชน บลุกให้จิตสำนึกอันบริสุทธิ์ที่อยู่ภายในตัวเยาวชนได้ตื่นขึ้น ท่านได้ตั้งศักยภาพที่แฝงเร้นอยู่ภายในตัวของนักเรียนให้แสดงออกมา และด้วยความมานะพยายามของครูนั้น สามารถที่จะทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จในสิ่งใดก็ได้

ครูนั้นเป็นดัง เช่นหอคอยที่ส่องแสงสว่างในอุคมคติของมนุษยชาติ ก็ต่อเมื่อแสงสว่างของคุณครูให้หอแสงอันเจิดจรัส เมื่อนั้นแสงที่อยู่ในหัวใจของนักเรียน

๑๒. Sai Baba, Experience The Fullness of Love : SANATHANA SARATHI (August 1994) : 199.

๑๓. Sai Baba, Spiritual orientation to Education : SANATHANA SARATHI (August 1994) : 211.

จึงจะทอแสงสว่างออกมาได้ แสงสว่างจากคุณครูคนหนึ่งนั้นสามารถที่จะจุดไฟ
ตะเกียงภายในหัวใจของนักเรียนอีกหลายต่อหลายดวงให้โชติช่วงสว่างไสวได้

คุณครูต้องคอยบอกให้ความรู้แจ้งแก่นักเรียนของท่าน ถึงความคิดอัน
ศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายของท่าน วิทยาศาสตร์การกระทำอันเป็นตัวอย่างของท่านเอง
ตลอดจนถึงอุดมคติอันสูงส่งของท่าน ครูเป็นเสมือนผู้นำทางที่ต้องคุ้นเคยกับ
เส้นทาง ท่านจะต้องทำหน้าที่ของท่านในการนำเด็กหญิงและเด็กชายให้เดินไป
สู่จุดหมายปลายทาง วิทยาท่านจะต้องปฏิบัติตัวเป็นตัวอย่างก่อน ถึงแม้ว่าการ
ศึกษาหาความรู้ในวิชาที่เกี่ยวกับทางโลกนั้นจะมีความจำเป็นสำหรับการมีชีวิตอยู่
ในโลก แต่ความสำคัญของความรู้ทางจิตวิญญาณ ซึ่งเป็นพื้นฐานของความรู้
ทั้งหลายนั้น ก็เป็นสิ่งที่เราควรจะต้องตระหนักและเรียนรู้ให้ได้ ท่านเส บาบา
ได้อ้างคำสอนของพระภิกษุที่สอนแก่อรชุนในคัมภีร์ภควัทคีตาว่า "ในท่ามกลาง
ความรู้ทั้งหลายนั้น ฉันเองเป็นความรู้ของจิตวิญญาณ - Among various
kinds of Knowledge, I am Knowledge of the spirit"^{๑๔}
อย่างไรก็ตาม หน้าที่ความรับผิดชอบในการให้ความรู้ทางจิตวิญญาณมิได้ตกอยู่
กับครูเพียงฝ่ายเดียว แต่บิดามารดาหรือผู้ปกครอง ตลอดจนเจ้าหน้าที่ผู้มี
อำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องในกิจการศึกษาก็ต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบด้วย

๒.๑. ภาระหน้าที่ของครู

ท่านเส บาบา มักจะกล่าวอยู่เสมอว่า ครูนั้นมีหน้าที่รับใช้ และทำ
ให้ต้นไม้แห่งมนุษยชาตินั้น เติบโต เป็นต้นไม้ที่สมบูรณ์ สามารถให้ดอกและผลต่อ
ชาวโลก ครูนั้นต้องช่วยเหลือให้ดอกไม้แห่งสันตินี้ผลิบาน และทำให้ผลแห่ง
ความไม่เอนเอียงทางจิตวิญญาณได้รับการแบ่งปันต่อมนุษยชาติทั้งหมด วิทยแท้
จริงแล้ว ครูมิได้เป็นแค่เพียงครูในโรงเรียนของท่านเท่านั้น แต่เป็นครูของ
เผ่าพันธุ์มนุษย์

๑๔. Sai Baba, Spiritual orientation to Education :
SANATHANA SARATHI (August 1994) : 211.

ครูควรจะต้องเติมหัวใจตนเองด้วยความรัก และนำเด็กมาภายใต้ความดูแลไปตามวิถีทางแห่งคุณค่าความเป็นมนุษย์และอุดมคติอันดีงาม ร่างกายนี้ เราได้รับมา เพื่อที่จะใช้มันอย่างมีประสิทธิภาพทุกวี่วนาทีที่มันยังคงอยู่ การทำงานต่าง ๆ ของเราจำเป็นต้องคอยสอดส่องดูแลในรายละเอียดทุกอย่าง ด้วยความไม่เห็นแก่ตนเอง การทำเช่นนั้นจะทำให้ทุกขณะของตารางเวลาที่ได้กำหนดไว้มีคุณค่า ท่านใส บาบาย้ำว่าชีวิตของมนุษย์นั้นมีขึ้นมาก็เพื่อกระทำแต่กิจกรรมที่ดี ที่มีประโยชน์ต่อสังคม และทำให้สังคมมีความสุข

ท่านใส บาบา กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า "ครูมีหน้าที่ในการเฝ้าดูทุกวี่วนาทีของตัวเด็ก และเตือนเด็ก ถ้าหากเด็กหลงก้าวไปในทางที่ผิด หรือมีนิสัยที่ไม่ดี หรือมีข้อสงสัยที่คอยบ่อนทำลายเด็ก เปรียบดั่งกับชาวนาที่ต้องเฝ้าระวังการเติบโตของวัชพืชหรือแมลงที่จะมากัดกิน ครูจะต้องคอยเฝ้าระวังเพื่อที่จะทำลายแมลงของความชั่วร้าย และวัชพืชของความเกียจคร้าน รวมทั้งความไม่มั่นคงภายในของเด็ก ครูจะต้องตระหนักอยู่เสมอถึงบทบาททางจิตวิญญาณ และหน้าที่รับผิดชอบ ตลอดจนคุณค่าของตน ครูเป็นเสมือนตะเกียงที่ซึ่งหัวใจดวงน้อยๆของเด็ก จำต้องอาศัยแสงสว่างและความรักความเมตตา ด้วยการยึดมั่นในความจริง ความประพฤติชอบ ความสงบ ความรักความเมตตา ครูจะเป็นแรงกล้าให้คุณลักษณะ เหล่านี้ เกิดขึ้นในตัวเด็กซึ่งมาอยู่กับครู รวมทั้งที่บ้านของเด็กด้วย" ๑๕

ในโลกทุกวันนี้ ความมีศีลธรรม และลักษณะนิสัยอันดีงาม มิได้เป็นสิ่งที่ได้รับการยกย่องเชิดชู เงินเท่านั้นที่ "ใหญ่" และได้รับการยกย่องเชิดชู

๑๕. Art-ong Jumsai, Teerakiat Jareonsettasin, and Loraine Burrows, Sathya Sai Education in Human Values, Seminar in Sathya Sai Education in Human Values for Asia - pacific Region, Oct.30 - Nov.1, pp.144. Bangkok : Sathya Sai Foundation of Thailand, 1987.

แต่เงินและทุกอย่างที่มันสามารถจะซื้อหามาได้นั้น ก็ไม่สามารถให้ความสงบสันติ (peace) ที่แท้จริงได้ ท่านเส บาบากล่าวว่าความสงบสันติจะได้มาได้จากวิถีทางเดียวคือ เมื่อมนุษย์สาแดงความเป็นพระผู้เป็นเจ้าที่อยู่ภายในออกมา พระผู้เป็นเจ้าซึ่ง เป็น "ผู้อยู่ภายใน" สิ่งมีชีวิตทั้งปวง

ครูควรทำให้เด็กว่าัดตระหนักถึง เป้าหมายอันแท้จริงของการศึกษา การศึกษาคควร เป็นการเตรียมการสำหรับมนุษย์ ให้สามารถดำเนินชีวิตไปได้อย่างถูกต้องตามทวนองคลองธรรม มิใช่เพื่อการหา "เงิน" เพียงอย่างเดียว คุณสมบัติที่ดี เช่น ความรักความเมตตา ความอดทน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ยังมีคุณค่ามากกว่า "เงิน" กล่าวโดยสรุปแล้วครูมีภาระหน้าที่ใหญ่ ๒ ประการ คือ ๑. ต้องกระทำคนให้เป็นตัวอย่างที่ดีงาม และ ๒. เป็นผู้สร้างพลเมืองในอุดมคติ นอกเหนือจากการสอนให้ความรู้ (knowledge) และ ทักษะต่างว (skills) แล้ว

๒.๑.๑. กระทำคนเป็นตัวอย่างที่ดีงาม

ครูควรกระทำคนเป็นตัวอย่างที่ดีงาม สิ่งนี้จะ เป็นแรงคลใจ ให้แก่นัก เรียนได้ประพฤติปฏิบัติตามตัวอย่างที่ครูได้กระทำ ครูต้องปฏิบัติตามคำสั่งสอนที่ตนเองได้สอนเด็กวไป ถ้าครูสอนเด็กวว่าไม่ควรทะเลาะวิวาท หรือไม่ควรสูบบุหรี่ ไม่ควรมีความโกรธ ความอิจฉา หรือความเกลียดชัง ครูก็ควรละเว้นจากการประพฤติเช่นวนี้ ตัวอย่างคุณธรรมที่ครูควรจะมี และปฏิบัติคนให้เป็นตัวอย่างที่ดีงามแก่นัก เรียน มีดังต่อไปนี้ เช่น ความอ่อนน้อมถ่อมตน ความเมตตา จิตวิญญาณของความรักในการบริการ ฯลฯ แต่ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะขอยกตัวอย่างสัก ๓ ตัวอย่างคือ ก. ความเสียสละ (Sacrifice) ข. ความมกน้อยหรือมีเพดานของความต้องการ (Ceiling on Desires) ค. การให้ความเคารพนับถือต่อความเชื่อศรัทธาทุกวศรัทธา (Respect for all Faiths)

ก. ความเสียสละในหัวใจ (Sacrifice) ความเสียสละ หมายความว่าอย่างไร ? ท่านเส บาบากล่าวถึงวความเสียสละว "การ

บังคับควบคุมอายตนะ (Senses) ทั้งหลายโดยตัวของมันเองแล้วคือ รูปแบบของความเสียสละ (Thyaaga) ซึ่งนำไปสู่ความเป็นอมตะ (Immortality) การเสียสละความร่ำรวยในการครอบครองทรัพย์สิน มิใช่ความเสียสละแต่อย่างใด การเสียสละของอายตนะ (กิเลสและความต้องการต่างๆที่เกิดขึ้นจากอายตนะสัมผัสต่างๆ) เป็นการเสียสละที่สูงส่งที่สุด" ๑๖

"ในคัมภีร์พระเวทได้กล่าวถึงการเสียสละสิ่ง ๓ สิ่งนั่นก็คือ ทรุ (Thanu), มนะ (Mana), ธนะ (Dhana) "ทรุ" หมายถึง ร่างกาย (body) "มนะ" หมายถึง จิตใจ (mind) และ "ธนะ" หมายถึง ความร่ำรวย (wealth) ของอายตนะต่างๆ ซึ่งอายตนะสัมผัสเหล่านี้เองที่มนุษย์จะต้องเสียสละ มิใช่ร่างกายซึ่งทำมาจากธาตุพื้นฐานทั้ง ๕ (ดิน, น้ำ, ลม, ไฟ และอีเธอร์) และยังประกอบด้วยวัตถุไร้ค่าอีกมากมายหลายชนิด เป็นความยึดมั่นถือมั่นต่อร่างกายนี้ต่างหากที่จะต้องละทิ้งไป การยึดถือต่ออายตนะต่างๆจะต้องลดน้อยถอยลง อะไรคือคุณค่าของความสุขความพึงพอใจต่างๆที่เธอยอมรับว่าเป็นสิ่งรื่นรมย์ ถ้าเธอไม่สามารถเสียสละสิ่งเล็กน้อยๆ และให้ความสุขความพึงพอใจเพียงชั่วคราวเหล่านี้ได้ เธอจะสามารถมีประสบการณ์กับความสุขอันล้นพ้นที่เป็นนิรันดร์ได้อย่างไร ถ้าผู้คนยังไม่สามารถละเลิกสิ่งเสพติดเล็กน้อยๆ เช่น กาแฟ หรือหมากพลู พวกเขาจะมีอำนาจบังคับบัญชาเหนืออายตนะต่างๆได้อย่างไร สิ่งนี้จะกระทำได้โดยการศึกษาฝึกฝนทางจิตวิญญาณ (Spiritual Sadhana) เท่านั้น" ๑๗

ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากคำสอนของท่านเส บาบาก็แล้ว ความเสียสละจึงเป็นคุณลักษณะสำคัญที่คุณครูจะต้องมีอยู่ในหัวใจ เพื่อที่จะกระทำตนเป็นตัวอย่างอันดีงามให้เด็กนักเรียนได้เจริญรอยตาม ท่านเส บาบากล่าวถึง

๑๖. Sai Baba, God Realisation by Sense - Control : SANATHANA SARATHI (April 1994) : 89.

๑๗. Ibid., p.89.

คุณครูว่า "จงตั้งใจอย่างแน่วแน่ในวันนี้เถิด เพื่อที่จะ เสียสละทุกสิ่งทุกอย่างที่ เธอมีให้กับหัวใจอันบริสุทธิ์ของ เด็กๆ ซึ่งมอบความไว้วางใจให้เธอได้เป็นผู้ ชี้แนะสั่งสอน คราใดก็ตามที่ เธอยังติดข้องอยู่ในบ่วงของอำนาจ เงินตรา และคิดว่าผลประโยชน์ที่ได้มาจะทำให้เธอมีความสุข เธอก็จะเป็นเช่นที่เธอเป็น ต่อไป แต่เมื่อเธอตัดสินใจที่จะอุทิศกายใจ เพื่อการบริการรับใช้แล้ว เธอก็จะ ได้รับความยินดีปรีดา ไม่ว่าเธอจะได้รับ หรือไม่ได้รับความสะดวกสบายที่เธอ ต้องการ เธอควรจะให้ความสนใจต่อภาระหน้าที่ที่เธอได้เกิดมาในรลภนี้ และ จงปลูกฝังวิถีทาง เพื่อที่จะรู้แจ้งในอาตมันและจิตวิญญาณ" ๑๘

เมื่อมองและพิจารณาคำสอน เรื่องความเสียสละในทรศนะ ของท่านเส บาบา ในอีกแง่หนึ่งก็จะเห็นว่า ภารกิจอันเสียสละของครู ในการสอนนักเรียนมิได้เป็นไปเพื่อนัก เรียนเพียงฝ่ายเดียว ครูเองก็จะได้ "อาหาร" ทางจิตวิญญาณจากภารกิจอันศักดิ์สิทธิ์นี้ด้วย ในขณะที่คุณครูสอน คุณธรรมข้อหนึ่งข้อใดให้แก่ นักเรียน ตัวคุณครูเองก็ได้ฝึกฝนปฏิบัติจนสามารถ บรรลุความสำเร็จในคุณธรรมข้อนั้นได้ เพราะฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ครูนั้น เป็นเหมือนนักเรียนที่ต้อง เรียนศึกษาอยู่ตลอดเวลา นอกจากการศึกษาต่างวแล้ว ยังต้องฝึกฝนปฏิบัติตนเองด้วย เป็นการ เรียนรู้จากการปฏิบัตินี้คือภาระหน้าที่ อันยิ่งใหญ่ของคุณครูที่พวกเราบางคนอาจจะลืมเลือน หรือไม่รู้ไม่ทราบมาก่อน เลยก็ได้ ภาระกิจนี้ถือว่าการฝึกฝนทางจิตวิญญาณ (Spiritual practice-Sadhana) ซึ่งให้คุณประโยชน์ทั้งต่อตัวครูเอง นักเรียน และ สังคมของครุรวม

๑๘. Sai Baba, Sathya Sai Education in Human Values : compiled by Loraine Burrows, (Bangkok : Sathya Sai Foundation of Thailand, 1988) p.53.

ข. การกำหนดเพดานของความต้องการ (Ceiling on Desires) หรือที่เรารู้จักกันโดยทั่วไปในภาคีของไทยว่า "จงพอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่" ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ครูควรมี เพื่อที่จะทำให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างราบรื่น มีความสงบสุข (peaceful) และทำให้ชีวิตมีความหมาย หรือนำไปสู่จุดมุ่งหมายสูงสุดของชีวิต ความต้องการที่ไม่กำหนดเพดานของความต้องการ จะทำให้การดำเนินชีวิตไม่มีความสุข เนื่องจากความต้องการของมนุษย์นั้นไม่มีที่สิ้นสุด ความต้องการที่จะหาเงินทอง เพื่อสะสมความร่ำรวยทางวัตถุก็ไม่มีที่สิ้นสุด นำมาซึ่งความเดือดเนื้อร้อนใจนานับประการ ยิ่งมีเงินทองมาก เกินความจำเป็น ก็ยิ่งต้องมีความเป็นห่วงมากในการเก็บรักษา การระมัดระวังเป็นประจักษ์ มีปัญหาขัดแย้งกับคนอื่นซึ่งก็มีความต้องการเงินทองที่มีอยู่อย่างจำกัดนี้เช่นกัน ฯลฯ การสูญเสียเวลา "หลงทาง" ไปกับสิ่งเหล่านี้ไม่เป็นผลดีต่อการเดินทางของมนุษย์ ผู้ซึ่งมีความปรารถนาที่จะค้นหาความจริงของชีวิตที่อยู่ภายในมนุษย์ทุกคน และเป็นความจริงที่มีอยู่อย่างไม่จำกัด เนื่องจากไม่มีใครทราบว่า เวลาที่แต่ละคนสามารถใช้อยู่ในร่างกายนี้ยังมีอยู่อีกยาวนานเท่าใด ความพอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่ มีได้หมายความว่า ไม่ให้เรากระทำสิ่งใดเลย เพื่อปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ภายนอกของมนุษย์ แต่เป็นการเน้นการฝึกฝนจิตภายในให้มีทัศนคติในทางบวกมากกว่า ไม่ว่าเราจะอยู่ในสถานการณ์เช่นไร ในสิ่งแวดล้อมอย่างไร ขอให้เรามีทัศนคติที่มีความสุขใจ "ภายใน" เป็นพื้นฐาน ถ้าเราถูกแมงป่องกัด เราก็บอกกับตัวเองได้ว่า ยังพอมีทางรอด เพราะยังไม่ใช่งูพิษร้ายกัด หรือถ้าเป็นงูพิษร้ายกัด เราก็ยังพอมีทางรอด เพราะยังไม่ใช่อุบัติเหตุร้ายแรงที่ทำให้เสียชีวิตทันที หรือถ้าเราไม่สามารถเป็นเจ้าของรถยนต์ได้ ก็ขอให้ปลอบใจตนเองว่า เรายังมีขา ๒ ขาที่สามารถเดินทางไปไหนมาไหนได้ การมีรถยนต์จะทำให้เราต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายและเวลาในการดูแลรักษา ยิ่งถ้าเกิดอุบัติเหตุก็จะต้องรับผลกระทบที่คิดความมาให้รับผิดชอบและต้องแก้ไขอีกเท่าใด หรือถ้าเราไม่สามารถที่จะเป็นมหาเศรษฐีได้ ก็จงพอใจที่เรามีทรัพยากรเพียงพอที่จะเลี้ยงดูบิดามารดาหรือ

คนใกล้ชิดของเราได้อย่างเพียงพอ อุปสรรคและความทุกข์ยากลำบากที่เรา ประสบนั้นจะกลับกลายเป็นพื้นแผ่นดินบุญทางให้เราก้าวเดินไปสู่จุดหมายปลายทาง ของชีวิตได้อย่างมั่นคง และมีความมั่นใจมากยิ่งขึ้น เป็นคั่ง เช่นความเบ่งปลั่ง สุกใสของทองคำที่ต้องถูกไฟหลอมละลายในเตาหลอม หรือความหอมของไม้ จันทน์ ที่ต้องยิ่งทุบความหอมจึงจะยิ่งขจรกระจายออกมา หรือการกวนนมเพื่อ ให้น้ำเต้านม หรือความหวานมันของหัวกะทิ กว่าจะได้มาจะต้องผ่านกระบวนการ "บีบคั้น" อย่างหนักหน่วงเพียงใด ก็เลสหรือความต้องการต่างๆ (Desires) เปรียบเหมือนสัมภาระต่างๆ เช่น กระเป๋า, ทัพ ที่ใช้ในการเดินทางของชีวิต ยิ่งมีกระเป๋าสัมภาระของกิเลสน้อยลงเท่าใด การเดินทางไปยังจุดหมาย ปลายทางแห่งชีวิตก็จะยิ่งสะดวกสบายมากขึ้นเท่านั้น

ค. ให้ความเคารพนับถือความเชื่อศรัทธาทกาศรัทธา

(Respect for all Faiths) สมาชิกในความเชื่อศรัทธาหนึ่งๆมักจะคิดว่า ศรัทธาที่ตนเองนับถืออันเป็นสิ่งสูงสุด (Supreme) และมักจะดูหมิ่นศรัทธา ของคนอื่นว่าต่ำต้อยกว่า แต่ในความเป็นจริงแล้ว ไม่มีใครที่จะมีสิทธิ เพียงพอที่จะหาการกล่าวอ้าง เช่นนั้นได้ เมื่อท่านสามารถที่จะยกศรัทธา ของท่านให้เลิศลอยสูงเด่นเพียงไร คนอื่นที่มีศรัทธาความเชื่อแตกต่าง จากท่าน ก็มีสิทธิเท่าเทียมกันที่จะยกศรัทธาความเชื่อของเขาให้เลิศลอยสูงเด่น ได้เช่นเดียวกัน ท่านอาจจะยกย่องในศาสนาที่ตนเองนับถือว่ายิ่งใหญ่ และได้ ประพฤติปฏิบัติตามคำสั่งสอนของศาสนานั้นอย่างเคร่งครัด แต่ได้เบียดเบียนได้ ไปด้วยวิพากษ์วิจารณ์ หรือสบประมาท ลิทธิความเชื่อหรือศาสนาของคนอื่นว่า ศาสนาบางศาสนาถึงกับมีคำสอนมิให้ดูหมิ่นดูแคลนศาสนาอื่น แต่เป็นที่น่าเสียดาย มนุษย์ส่วนมากในปัจจุบันได้สูญเสียความเคารพนับถือที่มีต่อศรัทธาความเชื่อ อื่นที่ตนมิได้เชื่อศรัทธา บางครั้งกลับพยายามมุ่งทำลายโจมตีในจุดอ่อนของกัน และกัน เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งใดกัน หรือเป็นเพราะว่าความยึดถือตนเอง เป็นที่ตั้ง ถ้าผู้คนที่ทั้งหลายได้ตระหนักถึงความจริงในข้อนี้ โลกนี้ก็จะไม่มีที่ว่างใดสำหรับ ความขัดแย้งและความไม่เห็นพ้องต้องกัน ผู้รู้บางท่านกล่าวว่าในทานองว่า

"ศาสนาทุกศาสนาสอนคนให้เป็นคนดี" ส่วนท่านเส บาบาก็ยกอุปมาเรื่อง น้ำ ขึ้นมาเปรียบเทียบความจริงอันเดียวกันที่อยู่ในทุกศาสนา น้ำที่อยู่ในแหล่งต่างๆ ของโลก มีถิ่นกำเนิดที่ต่างกัน มีสภาพภูมิประเทศที่แตกต่างกัน น้ำที่ไหลผ่านใน แม่น้ำเจ้าพระยา กับน้ำที่ไหลผ่านแม่น้ำคงคา มาจากสภาวะแวดล้อมที่ต่าง กัน ความลึก ความกว้าง อัตราการไหลของกระแสน้ำ ฯลฯ ต่างกัน แต่ เมื่อได้ไหลผ่านสภาพภูมิประเทศที่ต่างกันไปแล้ว ในที่สุดก็จะมารวมกันเป็นน้ำ ที่อยู่ในมหาสมุทรอันเดียวกัน สรีรธาความเชื่อต่างๆ ก็เช่นเดียวกัน มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ถิ่นกำเนิดที่อาจจะเหมาะสมกับบุคคลจากพวกหนึ่งๆ แต่เมื่อได้ ปฏิบัติตามหลักธรรมคำสั่งสอนของสรีรธาความเชื่อของศาสนานั้นๆ แล้ว ก็ จะบรรลุถึงความจริงซึ่ง เป็นสิ่ง เดียวกัน

๒.๑.๒. เป็นผู้สร้างพลเมืองอุดมคติ

เมื่อพิจารณาปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมแล้ว เราจะพบว่า ปัญหาที่เกิดมาจากมนุษย์นั้น เป็นปัญหาที่ใหญ่ที่สุด และอาจกล่าวได้ว่าเป็นต้นเหตุ ของปัญหาทางสังคมเกือบทุกปัญหา ครูควรเต็มหัวใจของท่านด้วยความรัก และ นานาเคียวที่อยู่ในความดูแลไปตามเส้นทางแห่งคุณค่าความเป็นมนุษย์ และอุดมการ ต่างๆ ครูควรจะต้องตระหนักว่า มนุษย์ทุกคนมีร่างกายนี้ก็ เพื่อใช้มันให้เป็น ประโยชน์และมีประสิทธิภาพทุกวี่วันในที่มันยังคงอยู่ เพื่อความอยู่ดีมีสุขของสังคม และประเทศชาติโดยส่วนรวม

ครูเป็นผู้มีส่วนอันยิ่งใหญ่ ในการ "หล่อหลอม" อนาคต ของประเทศชาติ เมื่อพิจารณาถึงกระบวนการอาชีพทั้งหมดแล้ว อาชีพครูเป็น อาชีพที่สูงส่งที่สุด ล้ำบากยากเข็ญที่สุด มีความสำคัญสูงสุด ครูจะต้องปลูกฝัง ความอ่อนน้อมถ่อมตน ความเมตตา และจิตวิญญาณของความรักในการบริการ ให้มีในตนเองมากกว่าบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ในอาชีพอื่นๆ

ก. ปลูกฝังคุณธรรมความดีในหัวใจของเด็ก

ท่านเส บาบากล่าวว่า "ถ้ามนุษย์ปรารถนาที่จะมีความสุข และมีสุขภาพที่ดี ข้อปฏิบัติข้อแรกที่เขาต้องกระทำก็คือ ขจัดความคิดที่ไม่ดี

ความรู้สึกที่ใหม่ดี และนิสัยที่ใหม่คือออกจากจิตใจของเขา จากนั้นจึงจะต้อนรับความคิดที่ดี ความรู้สึกที่ดี และนิสัยที่ดี ข้อประพดคติปฏิบัติเหล่านี้สามารถที่จะเริ่มได้ตั้งแต่เป็นเด็กเล็กๆ"^{๑๙} ครูต้อง เป็นผู้ขจัดสิ่งที่ไม่ดีออกไปจากหัวใจดวงน้อยของเด็กๆ แล้วนำสิ่งที่ดีเข้าไปแทนที่ ครูต้อง เป็นผู้ระแวดระวังป้องกันมิให้เด็ก ๆ ต้องเสียผู้เสียคนไปจากความชั่วร้ายต่างๆ ความไม่ยุติธรรม ความรุนแรง ความไร้ศีลธรรม และความเท็จ นี่คือ "หน้าที่" ของคุณครูผู้ยิ่งใหญ่

นอกจากนั้นแล้ว คุณครูจะต้องให้การศึกษาด้านจิตวิญญาณหรือความรู้ที่ศักดิ์สิทธิ์ของพระเจ้าให้แก่ตัวคุณครูเอง และนักเรียนของคุณครูด้วย ท่านเส บาบา กล่าวว่า "ไม่ว่าจะเป็นอะไรก็ตามที่เราได้เรียนรู้หรือไม่ได้เรียนรู้ ในฐานะที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ เราต้องเรียนรู้เกี่ยวกับอาตมัน อาตมันเท่านั้นสามารถให้ความสุขอันสิ้นพัน และเป็นอมตะ"^{๒๐}

คุณครูจะต้องคอยช่วยเหลือ และส่งเสริมให้นักเรียนหลีกเลี่ยงการกระทำที่ไม่ซื่อสัตย์ และการพูดเท็จ รวมทั้งแนวโน้มและทัศนคติ ๓ ประการคือ ความเห็นแก่ตัว ความริษยา และทิฐิในตนเอง ที่คุณครูควรจะต้องดูแลมิให้ฝังรากลึกลงไปในตัวอันอ่อนโยนของเด็กนักเรียน ควรจะกระตุ้นให้เด็ก ๆ มีส่วนร่วมในงานบริการรับใช้เพื่อส่วนรวม ท่านเส บาบา มักจะยกตัวอย่างของธรรมชาติ ที่กระทำหน้าที่ของคนๆ หนึ่งมาได้รับสิ่งตอบแทนเพื่อตนเองเลย เช่น ต้นไม้ที่ให้บริการดูดอากาศพิษแทนมนุษย์ เป็นบอคาให้กับสภาวะแวดล้อม และยังให้ร่มเงาเย็นสบายแก่ทุกคนที่เข้าไปอาศัยใต้ร่มเงาของมัน แม่น้ำก็ เช่นกันให้บริการแก่ทุกชีวิตที่เคยมาดื่มหวังสิ่งตอบแทน แม่วัวก็ เช่นเดียวกัน มันให้น้ำนมซึ่ง เป็นสิ่งที่ดีแก่ชีวิตอื่น ๆ แต่มันกลับไม่ได้ดื่ม น้ำนมของตนเองเลย

๑๙. Sai Baba, Sathya Sai Education in Human Values : compiled by Loraine Burrows, (Bangkok : Sathya Sai Foundation of Thailand, 1988) p.52.

๒๐. Ibid., p.53.

ช่างน่าละอายเหลือ เกินสำหรับมนุษย์ที่มีความประพฤดิเห็นแก่ตนเอง ในขณะที่ชีวิตของเขานั้นดำรงอยู่ได้ โดยอาศัยความประพฤดิที่ปราศจากความเห็นแก่ตัว หรือความเสียสละของสิ่งมีชีวิตอื่นว ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นความรู้ข้อมูลข่าวสารในสิ่งใดก็ตาม หรือความคลางแคลงใจที่เราได้บรรลุถึง หรือไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินสมบัติ ความร่ำรวย หรือการได้ครอบครองในวัตถุใดที่เราได้รับมา เราควรจะ ต้อง "แบ่งปัน" กับคนอื่นวโดยปราศจากความเห็นแก่ตัว หรือพูดอีกนัยหนึ่งว่า เราควรละเว้นความเห็นแก่ตัว แล้วมาแบ่งปัน "สิ่งที่ดี" ไว้แก่กันและกัน นี่คือน้ำที่อันดับแรกของเรา คุณครูต้องคอยดูแลสอดส่องในการเปลี่ยนแปลงนี้ เพื่อที่จะได้นำอุดมการณ์ดังกล่าวนี้เข้าไปไว้ในหัวใจของนักเรียน

ท่านไอ บาบา กล่าวว่า "คุณครูควรจะสอนความมีระเบียบวินัย (discipline) การอ่อนน้อมถ่อมตน (humility) และการมีความเคารพนับถือ (respect) รวมทั้งปลูกฝังจิตวิญญาณของการบริการรับใช้สังคม และความหมายของมิตรภาพ (fellowship) สิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องหมายของผู้ที่ได้รับการศึกษาอันแท้จริง" ๒๑

ข. ความแตกต่างระหว่างร่างกายและจิตใจ

คุณครูควรจะเข้าใจความแตกต่าง ระหว่างร่างกายและจิตใจ ร่างกายนั้นสามารถทำให้อยู่นิ่งเฉยได้อย่างง่ายดาย แต่ไม่สามารถเคลื่อนไหวไปมาได้ง่ายนัก แต่ในกรณีของจิตใจ การที่จะเก็บให้อยู่นิ่งเฉยนั้นเป็นไปได้ยาก มันคอยแต่จะคิดกังวลถึงเรื่องนั้นเรื่องนี้ คิดต้องการอยากและไม่อยากที่จะได้สิ่งนั้นและสิ่งนี้ ล่องลอยไปอยู่เสมอๆ แต่ในอีกแง่หนึ่ง ร่างกายก็ก่อให้เกิดศัตรู ๖ ประการของมนุษย์ได้แก่ ๑. ตัณหาราคะ (Lust) ๒. ความโกรธ (anger) ๓. ความโลภ (greed) ๔. ความหลง (delusion) ๕. ความถือตัว (pride) ๖. ความอิจฉาริษยา (envy)

๒๑. Sai Baba, Role of Teacher, Parents and Governments : SANATHANA SARATHI (August 1994) : 204.

แต่สำหรับจิตใจก็สามารถให้คุณค่าที่คือออกมาได้ เช่น คุณภาพที่ดี (Good qualities) ความรู้สึกที่ดี (Good feeling) การยึดมั่นในความจริง (adherence to truth) ความอุทิศภักดี (devotion) ความมีระเบียบวินัย (discipline) และความยึดมั่นในหน้าที่ (discharge of duty) สิ่งเหล่านี้เป็นคุณค่าที่ยกระดับความเป็นมนุษย์ให้สูงขึ้น เป็นสมบัติที่อยู่ในจิตใจของมนุษย์ เป็นสิ่งที่มนุษย์ในปัจจุบันควรปลูกฝังและประพฤติปฏิบัติ ไส บาบา กล่าวว่า "จิตใจที่ดีคือจิตใจแห่งพระเจ้า" (A good mind is a God-mind)^{๒๒}

๓. หน้าที่ของนักเรียน

หน้าที่อันดับแรกในชีวิตประจำวันของนักเรียนก็คือ การประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในศีลธรรม ศีลธรรมหมายถึง ความประพฤติในทางจริยศาสตร์ และ ความประพฤติในทางจริยศาสตร์ในทรรศนะของท่านไส บาบาหมายถึง การได้กระทำการบริการรับใช้ช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนมนุษย์ การได้มีโอกาสช่วยเหลือผู้ที่เขาต้องการความช่วยเหลือจากเรา เพื่อความอยู่ดีมีสุขของคนอื่นว่าในสังคม ดังนั้นการมีศีลธรรมจึง เท่ากับเป็นการกำหนดคุณค่าของความเป็นมนุษย์ และนำมนุษย์ไปสู่ความรู้แจ้งทางจิตวิญญาณ (Spirituality)

เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า ด้วยความบากบั่นพากเพียรมนุษย์สามารถจะบรรลุผลสำเร็จในสิ่งใดก็ได้ หรือที่ในสำนวนไทยมักจะพูดกันอยู่เสมอว่า "ความพยายามอยู่ที่ใด ความสำเร็จย่อมอยู่ที่นั่น" ตัวอย่างเช่น ความดีของปัจเจกบุคคลก็ เปรียบเหมือนกับถ่านไฟลุกโชนก่อนหนึ่ง ซึ่งถูกปกคลุมไปด้วยขี้เถ้าของความทะยานอยากทางโลก เมื่อใดก็ตามที่ขี้เถ้านี้ได้รับการขจัดปิดเป่าออกไปด้วยการฝึกฝนทางจิตวิญญาณ (Spiritual practice) ไฟแห่งความดี

๒๒. Sai Baba, Role of Teacher, Parents and Governments : SANATHANA SARATHI (August 1994) : 204-205.

ของปัจเจกบุคคลก็จะเปิดเผยออกมาให้เห็นได้ ถ้าปราศจากการฝึกฝนทางจิตวิญญาณแล้ว ความดีนี้ก็จะไม่สามารถสำแดงตนออกมาได้ แท้จริงแล้วไฟแห่งความดีนี้กำลังฉายแสงอันสว่างไสวโชติช่วงอยู่ในทุกคน แต่ที่เราไม่อาจมองเห็นได้นั้นก็เนื่องจากว่า ความดีนี้ถูกปกคลุมไปด้วยเสื้อคลุมของความยึดมั่นถือมั่นทางโลก นี่คือการสอนที่ท่านโส บาบ่า ย้ำอยู่เสมอ

โลกเราทุกวันนี้ วิทยาศาสตร์ และ เทคโนโลยีได้มีความก้าวหน้าในการวิจัยค้นคว้ารวบรวมความรู้ต่าง ๆ ได้เป็นอันมาก และเป็นไปอย่างรวดเร็ว แต่สิ่งหนึ่งที่เติบโตควบคู่ไปกับความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ก็คือ ความไม่รู้ หรือ อวิชา (Ignorance) สิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจน ตัวอย่างเช่น การพัฒนาความรู้ทางด้านพลังงานนิวเคลียร์ ในด้านหนึ่งนั้นความรู้ในพลังงานนิวเคลียร์สามารถที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้คนจำนวนมากในสังคม ในรูปของกระแสไฟฟ้าที่สามารถขับเคลื่อนเครื่องใช้ไฟฟ้า ได้หลากหลายรูปแบบเพื่ออำนวยความสะดวกสบายในชีวิตประจำวัน แต่ในอีกด้านหนึ่ง ความรู้ในพลังงานนิวเคลียร์นี้สามารถที่จะทำลายชีวิตของผู้คนจำนวนมากในสังคมได้เช่นกัน ในรูปของระเบิดนิวเคลียร์ หรือแม้แต่การรั่วของกัมมันตภาพรังสีจากโรงงานผลิตไฟฟ้าก็สามารถก่อให้เกิดผลในทางลบต่อชีวิตมนุษย์ สิ่งมีชีวิตทั้งหลาย ตลอดจนถึงสภาวะแวดล้อม เป็นต้น เพราะฉะนั้นสิ่งใดเล่าที่สามารถจะให้แสงสว่างของความรู้ได้อย่างเต็มที่ ท่านโส บาบ่ากล่าวว่า "สิ่งที่เป็นมากกว่าความรู้ (Knowledge) และเป็นสาระสำคัญก็คือ การพอก (refinement) ความประพฤติปฏิบัติของมนุษย์ ความเสียสละ (Sacrifice) และการสงเคราะห์เพื่อนมนุษย์ (Charity) เป็นสิ่งที่สำคัญมากกว่า ความร่ำรวย (wealth) และตำแหน่งหน้าที่ (position) ดังนั้นสำหรับปัจเจกบุคคลทุกคนแล้ว ความรู้สำหรับการปฏิบัติในทางโลก จึงเป็นสิ่งจำเป็นมากกว่าอำนาจหน้าที่ในตำแหน่ง การได้มาซึ่งสิ่งนี้ อันดับแรกเราจะต้องส่งเสริมคุณค่า

แห่งความเป็นมนุษย์ (Human Values)“๒๓

๓.๑. ปลูกฝังคุณค่าความเป็นมนุษย์ (Cultivation of Human Values)

เนื่องจากการไม่ปรากฏอยู่โดยทั่วไปของคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ในสังคมปัจจุบัน จึงเป็นไปได้ยากที่จะแสดงคุณค่าของความมีอยู่ของมนุษย์ให้เป็นที่รับรู้เข้าใจได้ ดังนั้นภารกิจของนักเรียนในอันดับแรกก็คือ การปลูกฝังคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ การเกิดมาเป็นมนุษย์นั้นช่างยากยิ่ง เมื่อได้เกิดมาเป็นมนุษย์แล้ว ก็สมควรจะปฏิบัติตนให้มีคุณค่าเหมาะสมกับฉายานามว่า "มนุษย์" การปลูกฝังคุณค่าความเป็นมนุษย์นี้ก็ เปรียบได้ดังกับการปลูกต้นไม้ เมล็ดที่เพาะปลูกไว้ในดิน และได้รับการรดน้ำเท่านั้น จึงจะแตกหน่อ และเติบโตเป็นต้นกล้า แล้วจึงยืนต้นสูงใหญ่ได้ แต่ถ้าเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ในกระป๋อง ถึงแม้ว่าจะรดน้ำมากเท่าไร มันก็จะเน่าตายไป คุณค่าความเป็นมนุษย์ก็เช่นเดียวกัน จะต้องปลูกลงในหัวใจที่ศักดิ์สิทธิ์ หัวใจที่เป็นไปบนทางจิตวิญญาณ และบำรุงเลี้ยงดูด้วยน้ำแห่งความรัก ที่นั่นจะเป็นที่ที่เบ่งบาน และฉายแสงอันงามสง่าได้อย่างเต็มที่

แต่ช่าง เป็นเรื่องที่น่าเสียดายที่ในทุกวันนี้ หัวใจของคนหลายต่อหลายคนนั้น เต็มไปด้วยความเห็นแก่ตัว ความมีจิตใจคับแคบ ความรักของเขาเหล่านั้นเกี่ยวข้องกับตนเอง อยู่กับญาติพี่น้อง และบุคคลใกล้ชิด พวกเขาไม่ได้ตระหนักว่า ความอยู่ดีมีสุขของเขาและครอบครัวของเขานั้น ต้องขึ้นอยู่กับความอยู่ดีมีสุขของสังคมโดยรวม ความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกันอย่างไรก็เช่นนี้เป็นสิ่งที่นักเรียนจะต้องทำความเข้าใจ นักเรียนควรจะต้องตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะหลีกเลี่ยงความเห็นแก่ตัว ความสนใจแต่ตนเอง และอุทิศกายใจเพื่อการรับใช้สังคม เพื่อให้สังคมเป็นไปบนทางที่ดีขึ้น ประเทศชาติก็จะเฟื่องฟูรุ่งเรือง นักเรียนควรที่จะตระหนักถึง ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างสมบูรณ์ระหว่าง

๒๓. Sai Baba, From Knowledge to Wisdom :
SANATHANA SARATHI (July 1992) : 160.

ความอยู่ดีของปัจเจกบุคคล กับ ความอยู่ดีของสังคมและประเทศชาติ ด้วยเหตุนี้ไม่ว่านักเรียนจะศึกษาเล่าเรียนในสิ่งใด นักเรียนต้องทบทวนคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ไว้ให้ได้

๓.๑.๑. การเชื่อมโยงภายในของคุณค่าความเป็นมนุษย์

นักเรียนควรจะต้องปลูกฝังคุณค่าของความเป็นมนุษย์ พวกเขาควรจะได้รับการเรียนรู้เรื่องราว ชีวประวัติของผู้มีจิตใจสูง มีคุณธรรมอันดีงามอันเป็นตัวอย่งในการดำเนินชีวิตของเขาต่อไป ท่านเส บาบากล่าวไว้ว่า "นักเรียนควรเข้าใจว่า คุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ ๔ ประการคือ สัจยะ ธรรมะ สันติ และเปรมะ มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงภายในกันอย่างไรบ้าง หลอดไฟจะให้แสงสว่างได้นั้น จำต้องมี การเชื่อมต่อสายไฟฟ้า เข้ากับหลอดไฟ และมีการปล่อยอิเล็กตรอนไหลผ่าน สัจยะ หรือความจริง คือ กระแสไฟฟ้า ธรรมะ คือ สายไฟฟ้า สันติ หรือความสงบสุข คือ หลอดไฟ เปรมะ คือ แสงสว่าง เมื่อกระแสไฟฟ้าแห่งความจริง(สัจยะ)ไหลผ่านไปในสายไฟฟ้าของการประพฤติปฏิบัติชอบ(ธรรมะ) และ เข้าสู่หลอดไฟของความสงบสุข(สันติ) เธอก็ได้รับแสงสว่างแห่งความรัก(เปรมะ) เธอสามารถเห็นได้แล้วว่า คุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ทั้งสี่ประการมีสาระสำคัญเป็นอย่างไร ความพยายามของมนุษย์ และความเมตตาของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของเจ้า ควรเข้ามารวมกัน เหมือนกับการรวมกันของข้าวบวก และข้าวลบนวงจรของกระแสไฟฟ้า ทุกสิ่งทุกอย่างก็สามารถที่จะบรรลุถึงความสำเร็จได้"^{๒๔}

"นักเรียนทั้งหลายจงเติมหัวใจของเธอ ด้วยความตั้งใจอันแน่วแน่ ที่จะส่งเสริมสนับสนุนสวัสดิสุขของประเทศชาติ จงอย่ายอมจำนนกับความเห็นแก่ตัวเอง และการทรมานหาเลี้ยงชีพ จงอุทิศชีวิตของเธอ เพื่อความอยู่ดีของ

^{๒๔}. Sai Baba, Love the Motherland : SANATHANA SARATHI (June 1992) : 121.

โลก และส่งเสริมสันติสุขในโลก"^{๒๕} ท่านาสี บาบาสรูบานที่สุกว่า

Love plus Thought is equal to Truth

Love plus Action is equal to Right Conduct

Love plus Feeling is equal to Peace

Love plus Understanding is equal to Non-Violence

ความรักที่ปราศจากอคติในความคิด เท่ากับ ความจริง

ความรักที่ปราศจากอคติในการกระทำ เท่ากับ ความประพฤติชอบ

ความรักที่ปราศจากอคติในอารมณ์ เท่ากับ ความสงบ

ความรักที่ปราศจากอคติในความเข้าใจ เท่ากับ อติงสา^{๒๖}

๓.๒. ปลูกฝังความเสียสละ (Cultivation of Sacrifice)

คัมภีร์พระเวทได้ประกาศว่า "การบรรลุถึงซึ่งความเป็นอมตะนั้น มิใช่ได้มาด้วยการกระทำต่างๆ หรือการสืบเชื้อสาย หรือความร่ำรวย ความเป็นอมตะรู้แจ้งได้โดยความเสียสละเท่านั้น" - (Not by deeds, or progeny, of wealth is immortality gained. It is realised only through sacrifice)^{๒๗} นั้นหมายความว่า ไม่ว่าเราจะกระทำ

๒๕. Sai Baba, Love the Motherland : SANATHANA SARATHI (June 1992) : 121.

๒๖. Art-ong Jumsai, Teerakiat Jareonsettasin, and Loraine Burrows, Sathya Sai Education in Human Values, Seminar in Sathya Sai Education in Human Values for Asia-pacific Region, Oct.30 - Nov.1, pp.36. Bangkok : Sathya Sai Foundation of Thailand, 1987.

๒๗. Sai Baba, Cherish the sweetness of Sacrifice : SANATHANA SARATHI (August 1994) : 214.

ความดีต่างๆ เป็นอย่างไรก็ตาม หากปราศจากซึ่งความเสียสละแล้ว ความเป็นอมตะหรือจุดหมายสูงสุดของชีวิตก็มิอาจบรรลุถึงได้ หรือไม่ว่าเราจะมีความร่ำรวยเพียงใดก็ตาม หากปราศจากความเสียสละแล้ว เราก็มิอาจมีประสบการณ์กับความจริงสูงสุดตามความเชื่อของคัมภีร์พระเวทได้เลย ความรู้สึกในความเสียสละนี้เอง ที่ เป็นความหวานของน้ำอมฤตที่อยู่ภายในหัวใจของมนุษย์ เป็นที่น่าเสียดายที่มนุษย์ในทุกวันนี้ มิได้ตระหนักถึงความยิ่งใหญ่สูงสุดของความเสียสละนี้ ความเสียสละมีอยู่ในทุกว่่างทุกว่ามุมของชีวิตมนุษย์ ความรื่นรมย์ที่เราได้รับจากความเสียสละนี้ ก็มิอาจที่จะใช้สิ่งใดมาวัดหรือคำนวณทางคณิตศาสตร์ได้ แต่เราต้องเรียนรู้คุณค่าอันสูงสุดของความเสียสละนี้ได้จากบิดามารดา หรือผู้ที่เลี้ยงดูเรามา ท่านเหล่านั้นเป็นผู้ซึ่งเสียสละหยาดเหงื่อ แรงใจ แรงกายของท่านเพื่อลูกหลานโรคยแต่ อาจจะไม่กล่าวได้ว่าไม่มีอะไรในโลกนี้ที่จะมี "ความหวาน" มากกว่าความรักของแม่ที่มีต่อลูก เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของลูกแล้ว แม่พร้อมเสมอที่จะยอมเสียสละทุกสิ่งทุกอย่างให้ได้ แม้กระทั่งชีวิตของแม่เอง ความหวานแห่งน้ำอมฤตเช่นนี้จะแสดงตนออกมาในมารดาผู้ซึ่งเป็นผู้ที่เสียสละอย่างแท้จริงเท่านั้น คุณพ่อก็เช่นเดียวกัน หัวใจของคุณพ่อที่คอยอบรมเลี้ยงดูกล่อมเกลายบุคลิกของลูกน้อย ก็หวานไม่น้อยไปกว่าคุณแม่ ดังนั้น คัมภีร์อุปนิษัจึงกล่าวไว้ว่า "ขอให้เราจงปฏิบัติกับบิดามารดาเหมือนดังพระผู้เป็นเจ้า" ๒๘

เพราะฉะนั้น เราจึงมีความเคารพบูชาต่อบิดามารดาของเรา บิดามารดานั้นเปรียบเหมือนดัง การแบ่งภาคของพระผู้เป็นเจ้ามาอยู่ในร่างของมนุษย์ที่เราสามารถจับต้องสัมผัสได้ ถ้าเราทำเป็นริงเงลา ไม่รู้ถึงความเป็นพระผู้เป็นเจ้าของบิดามารดา เป็นผู้ซึ่งมีตัวตนสามารถจับต้องได้ และยังนำเคารพบูชาเช่นนี้แล้ว กลับไปบูชาสิ่งที่ไม่มีความ และมิอาจจับต้องได้ นี่ถือ

เป็นเครื่องหมายของความรุ่งโรจน์ หรืออริชา ถึงแม้ว่าในแง่หนึ่ง พระผู้เป็นเจ้านั้นมีอยู่เป็นอยู่ในรูปที่สูญห้วงถึง พระองค์เป็นผู้ไม่อาจจับต้องได้ (invisible) เป็นสิ่งไม่จำกัด (infinite) และมีอาจที่จะวัดได้ (immeasurable) แต่มารดาเป็นพระผู้เป็นเจ้าที่เป็นแก่นสาร และสามารถจับต้องได้ เมื่อเด็กคนหนึ่งเกิดขึ้นมา บุคคลแรกที่เห็นเด็กน้อยนั้นก็คือ มารดา และมารดาก็ได้คอยเฝ้าเลี้ยงดู พันธุ์อุปสรรค ความทุกข์ยากลำบากนานับประการ ด้วยความอดทนอดกลั้นก็เพื่อลูกน้อย เป็น "ความหวาน" อดทนแท้จริง ที่เราจะรักมารดาที่เสียสละเช่นนี้ คุณอาจมีความรักในพระเจ้า แต่ถ้าคุณไม่มีความรักต่อมารดาผู้ซึ่งมีร่างกายเนื้อ และมีชีวิตอยู่ต่อหน้าคุณเช่นนี้แล้ว คุณจะมีความรักในพระเจ้าซึ่งไม่อาจจับต้องได้อย่างไร

ผู้คนจำนวนไม่น้อยบูชาหินรูปเคารพตามความเชื่อของคน การบูชา รูปเคารพที่เคลื่อนไหวไม่ได้ เป็นความเชื่อที่มีมาตั้งแต่ยุคโบราณแล้ว แต่ถ้าผู้คนกลับหลงลืมความเคารพบูชาบิดามารดาของเขาที่ยังเคลื่อนไหวได้ เราจะยังสามารถเรียกตนเองว่า "มนุษย์" ได้อีกหรือ จึงเป็นหน้าที่ของนักเรียนที่จะต้องนับถือบูชาบิดามารดา ผู้ซึ่ง เป็นเลือดและเนื้อ เป็นผู้ทำให้ชีวิตแก่เรา อย่างแท้จริง

ท่านไอ บาบา กล่าวไว้ว่า "ความรัก คือแหล่งกำเนิดบรมแห่ง "ความหวาน" ในมนุษย์ ในโลกนี้ไม่มีอะไรที่ยิ่งใหญ่ไปกว่าความรัก ชีวิตนี้ ได้รับความหวานเมื่อเรามีความเคารพบูชาบิดาและมารดาของเรา" ๒๙

๓.๓. ปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีงาม (Cultivation of Character)

คำว่าอุปนิสัยที่ดีงาม (Character) ในพระคัมภีร์ของท่านเสibaba แล้ว หมายความว่า การมีความมั่นคงในความจริง (Truth) มีความสละละวาง (renunciation) มีความรักที่แท้จริง (genuine love) การบริการที่ไม่เห็นแก่ตนเอง (selfless service) สิ่งเหล่านี้เป็นส่วนประกอบของลักษณะนิสัยที่ดีงาม นักเรียนจะต้องปลูกฝังอุปนิสัยที่ดีงาม เช่น ความกตัญญูรู้คุณคน (gratitude), ความเมตตา (compassion), ความอดทนอดกลั้น (tolerance) เป็นต้น นอกจากนั้นความเห็นอกเห็นใจ (Sympathy) ในความทุกข์ยากของเพื่อนมนุษย์ก็เป็นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ นักเรียนควรจะต้องพัฒนาความกตัญญูรู้คุณคน เราจะต้องรู้จักขอบคุณบุคคลผู้ซึ่งให้อาหารแก่เรา ในยามที่เราตกอยู่ในอำนาจของความหิว ขอขอบคุณหมอที่ช่วยรักษาโรคภัยไข้เจ็บให้แก่เรา เพื่อนที่ช่วยดึงเราให้รอดพ้นจากวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ในชีวิต ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ในองค์กรต่าง ๆ ที่ช่วยให้เราได้มีงานทำในยามที่เราจำเป็นต้องหางานหาเลี้ยงชีพ ยิ่งไปกว่านั้น ท่านเสibaba กล่าวไว้ว่า "แต่ใครล่ะที่จะมีความกตัญญูรู้คุณต่อพระเจ้า เป็นเจ้าที่ไ้สร้าง และมอบร่างกายอันมหัศจรรย์นี้แก่มนุษย์ พร้อมด้วยศักยภาพและทักษะในการดำรงชีวิตตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา" ๓๐

นักเรียนบางคนอาจจะได้เชื่อว่า การศึกษาจบลงที่โรงเรียนหรือสถานศึกษาใด ๆ เราสามารถให้การศึกษาค้นเอง และเรียนรู้ถึงทัศนคติ รวมทั้งทักษะในสิ่งต่าง ๆ ได้ในทุก ๆ แห่งที่เราไป ไม่ว่าจะเป็นบนถนน ในตลาด ในทุ่งนา ในร้านขายของ หรือห้างสรรพสินค้า ฯลฯ นักเรียนจะไม่สามารถพูดได้ว่า "สิ้นสุกกันที" สำหรับกระบวนการเรียนรู้ในชีวิต จนกว่าความตายจากร่างกาย

นี้จะมาเยือน แต่นักเรียนก็ไม่อาจที่จะรองจนกว่าความตายมาถึง จึงจะเริ่มค้น
ปฏิบัติสิ่งที่เราได้เรียนรู้มาได้ ถึงตอนนั้นก็สายไปเสียแล้ว

ท่านเส บาบ่า มักจะกล่าวถึงนักเรียนอยู่เสมอว่า ขอให้นักเรียน
จงจัดความคิดที่ว่า การได้รับการศึกษาก็เพื่อออกมาทำงานที่จะหาเงินได้มากกว่า
แล้วก็จะมีความเพลิดเพลินในการจับจ่ายใช้สอยความร่ำรวยนั้น จงอย่าเป็นทาส
ของเงินตรา จงศึกษาด้วยตนเองถึงลักษณะนิสัยอันมีคุณค่า ในคุณธรรมความ
ดีงาม เรียนรู้ที่จะ "ให้" มากกว่าที่จะ "รับ" อุปนิสัยของเราเท่านั้นที่จะอยู่
ติดตัวเราไปตลอดชีวิต ส่วนเงินทองนั้นผ่านมือเข้ามาแล้วก็ผ่านมือออกไป

ท่านเส บาบ่า มีคำขวัญที่น่าจดจำว่า "Money comes and goes but
Morality comes but grows" เราสามารถครอบครองทรัพย์สินสมบัติต่างๆ
ในทางวัตถุได้เพียงชั่วคราวเท่านั้น เมื่อถึงเวลาที่เราจะต้องละทิ้งร่างกายนี้ไป
เราก็ไม่สามารถนำสิ่งเหล่านี้ไปด้วยได้ มีแต่ "ทรัพย์สินสมบัติในทางวิญญาณ"
เท่านั้นที่เราสามารถจะนำไปด้วยกับวิญญาณอมตะของเราได้

ท่านเส บาบ่า กล่าวว่า "เชคติ หรือ ุชคราย ของมนุษย์นั้นมา
จากความคิดของเขาเอง การหว่านเมล็ดพันธุ์แห่งความคิด มนุษย์ก็เก็บเกี่ยว
ได้ผลแห่งกรรมะ (การกระทำต่างๆ) การหว่านเมล็ดพันธุ์แห่งกรรมะ มนุษย์ก็
เก็บเกี่ยวได้ผลที่เรียกว่า การฝึกฝน (practice) จากการฝึกฝนปฏิบัติ
มนุษย์ก็เก็บเกี่ยวได้ผลแห่งอุปนิสัย (character) จากอุปนิสัย ผู้นั้นก็เก็บเกี่ยว
ได้ผลของความเชคติ ดังนั้น ุชคชะคามีพื้นฐานมาจากอุปนิสัย ซึ่งก็มีพื้นฐานมา
จากการฝึกฝนที่ดี มาจากการกระทำที่ดี มาจากความคิดที่ดี เพราะฉะนั้นการ
พัฒนาความคิดที่ดี ก็เท่ากับเป็นการพัฒนาความมีเชคติของผู้นั้นให้เติบโตขึ้นด้วย"^{๑๑}

๑๑. Sai Baba, Spread the Message of Love :
SANATHANA SARATHI (January 1995) : 2

๔. ความรับผิดชอบของผู้ปกครอง (Parents)

เราสามารถแบ่งความรับผิดชอบของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง ได้ใหญ่ๆ ๒ ประการ เช่นเดียวกับบทบาทของครู คือ ๑. การกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี และ ๒. หน้าที่สร้าง เด็กในอุมมคติ

๔.๑. ผู้ปกครองต้องกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี

บิดามารดา หรือผู้ปกครองต้องกระทำตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ เด็ก ต้องเป็นผู้ที่มีลักษณะนิสัยที่ดี ครูผู้ยิ่งใหญ่ เช่น สวามีรามกฤษณะ บรมหังสะ หรือ ความมีชื่อเสียงขจรขยายไปในทางที่ดีของสวามี วิเวกานันทะ^{๓๒} เกียรติยศอันนี้ บิดามารดาหรือผู้ปกครอง เลี้ยงดูจะเป็นผู้ที่ได้รับไปด้วยเช่นกัน บุคคลผู้ยิ่งใหญ่ในโลกที่บรรลุถึงความมีชื่อเสียงหลายต่อหลายท่าน ต่าง เดินตามรอยเท้าที่ บิดามารดาสอนให้เดินตามมาแล้วทั้งนั้น

ถ้า คานธี ผู้ซึ่ง เป็นคนธรรมดาสามัญคนหนึ่ง สามารถจะบรรลุถึงความยิ่งใหญ่ และความมีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักไปทั่วโลกได้ นั่นอาจเป็นเพราะ การอบรมสั่งสอนให้ประพฤติแต่กรรมดี ที่คานธีได้ เรียนรู้มาจากมารดาของท่าน ก็ได้ เส่กกันว่า เมื่อครั้งที่ท่านมหาตมะคานธียังเป็นเด็กนั้น มารดาของท่าน คานธีได้มีการปฏิบัติตนไว้ว่า จะทานอาหาร เข้าก็ต่อเมื่อหลังจากที่ได้ยิน เสียงนกคุเหว่าขันในตอนเช้าแล้ว เท่านั้น อยู่มาวันหนึ่งมารดาของคานธีซึ่งกำลังรอ เสียงนกคุเหว่าให้ขันก่อนรับประทานอาหารอยู่นั้น แค่นางก็ได้รอลูเป็นระยะเวลาอันยาวนาน จนคานธีซึ่งได้แอบสังเกตอยู่หนอไม่ไหว จึงออกจากบ้านไปแล้วแสวง ร้อง เสียงแบบเสียงนกคุเหว่า ด้วยหวังจะให้มารดาซึ่งหิว และกำลังรอ เสียงของนกจะได้ทานอาหาร เสียที แต่มารดาซึ่งเห็นกลอุบายในครั้งนี้ของ ลูกชายตนเองโดยตลอด เดินเข้ามาตีกานธีที่แก้ม และพูดด้วยความโกรธเศร้าว่า

๓๒. อติศกดิ์ ทองบุญ, ปรัชญาอินเดียนร่วมสมัย, พิมพ์ครั้งที่ ๑ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เพื่อนพิมพ์, ๒๕๓๒) หน้า ๓๑ - ๖๘.

"บาปอันใดหนอที่ทำให้ฉันมีลูกชาย เลว เช่น เธอ" ความเศร้าโศก เสียใจของ มารดาในครั้งนี้อัจฉริยะของ เด็กน้อยคานธี จาก เหตุการณ์ในครั้งนั้นเอง คานธีจึงได้ตั้งใจอย่างแน่วแน่ว่า จะไม่พูดเท็จอีกต่อไป เราจะเห็นได้ว่า ชีวิตที่บริสุทธิ์และ เต็มไปด้วยคุณงามความดี เช่นท่านมหาตมะคานธี มารดามีส่วนรับผิดชอบเป็นคนแรก

พระเยซูก็เป็นตัวอย่างที่ดีของการบริการสังคม แรงคลงใจนี้ก็ได้รับ มาจากมารดาของท่านคือพระนางแมรี เช่นกัน ท่านโบ บาบาก็เล่าเรื่องราวนี้ ในระหว่างการเฉลิมฉลองวันคริสต์มาสในหอประชุมบูรณจันทร์ (Foornachandra Auditorium) เมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๓๗ ณ ประคันคินิลย์ม ท่านเล่าว่า "พระนางแมรีได้ทรงสอนลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่พระเยซูตั้งแต่ยังเป็น เด็ก เช่น คุณค่าของความจริง ความเมตตากรุณา และความยุติธรรม ในขณะที่พระชนมายุได้สิบสองชันษา พระเยซู , พระบิดา และพระมารดาได้ทรงร่วม เดินทางไปในงานเทศกาล ณ กรุงเยรูซาเล็ม แต่ในท่ามกลางฝูงชนนั้น พระบิดาและพระมารดาได้ทรงพลัดหลงกับพระเยซู ทรงช่วยกันค้นหาคนที่ต่าง ๆ แต่ก็ไม่พบ พระนางแมรีจึงนั่งลงใต้ต้นไม้ต้นหนึ่ง แล้วเริ่มค้นสวคมนตรีอ่อนวอนต่อ พระเจ้าให้ทรงช่วยเหลือ หันใจนั้นเอง ก็เกิดความคิดแวบขึ้นในจิตใจของ พระนางว่า พระเยซูน่าจะอยู่ในวัดใกล้นี้เอง และก็เป็นอย่างจริง พระเยซู กำลังนั่งอยู่ในมุมหนึ่งของวัด และกำลังฟังคำสอนของพระในวัด พระนางแมรี จึงปรากฏเข้าไปสวมกอดพระเยซูด้วยความรักใคร่ แล้วคร่ำครวญว่า "เด็กน้อย, เธอรู้ไหมว่า เธอทำให้แม่บวคร้าวทรมานแค่ไหนที่ต้องตามหาเธอ" พระเยซู ทรงตอบพระมารดาว่า "แม่ ทหาแม่แม่จะต้องกลัวด้วยเล่า เหล่าผู้คนผู้ซึ่งเชื่อ ในทางโลกจึงจะมีความกลัว แต่หาแม่ผู้ที่เชื่อในพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าจะต้องกลัวสิ่งใด ด้วยเล่า ข้าพเจ้าอยู่ในอาณาจักรของพระบิดา(พระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้า) ท่านแม่จะต้องกลัวด้วย เหตุอันใด ท่านแม่เป็นผู้สอนฉันเองว่า พระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าเป็นทุกสิ่ง

ทิวอย่างของเรา ท่านแม่จะมารีตกกังวลเช่นนี้ไปใย"^{๓๓}

จะเห็นได้ว่าพระเยซูก็ได้รับบทเรียนต่าง ๆ มาจากพระมารดา และได้พัฒนาศรัทธาในทางจิตวิญญาณมาจากคำสอนของพระมารดา ท่านเส บาบาสเล่าต่อไปอีกว่า "หลังจากทั้งสามพระองค์กลับจากการเยือนกรุงเยรูซาเล็มแล้ว พระเยซูก็ทรงรู้สึกว่าการบริการรับใช้พระบิดาและพระมารดา เป็นหน้าที่อันสำคัญของพระองค์"^{๓๔}

ในการกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีของบิดามารดา หรือผู้ปกครองนั้น เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากที่บ้านของนักเรียนนั้นก็ถือว่าเป็นโรงเรียนแห่งแรกของ เด็กทุกคน บิดามารดาต้องดูแลพฤติกรรมของตนเอง โดยเฉพาะเมื่ออยู่ต่อหน้าเด็ก เป็นที่ทราบกันดีว่า เด็กเริ่มเรียนรู้ตั้งแต่มีชีวิตอยู่ในท้องแม่ และเรียนรู้เป็นอย่างมากจากการเลียนแบบ การส่งเสริมให้บ้านมีบรรยากาศของความเข้าใจกัน และความเห็นอกเห็นใจกัน นอกเหนือจากความสะอาดถูกสุขลักษณะของบ้านแล้ว ยังต้องปราศจากบรรยากาศแห่งความเกลียดชัง, ความอิจฉาริษยา, ความรลภ, ความขี้แค้น (spite) และความไม่จริงใจ (Hypocrisy) โดยเฉพาะเด็กอายุ ๒ ขวบถึง ๕ ขวบ เรียนรู้จากมารดาเป็นส่วนมาก ดังนั้นพฤติกรรมของมารดาในช่วงนี้จึงสำคัญมาก

อย่างไรก็ตาม เมื่อบิดามารดาสอนเด็กในสิ่งใดก็ควรปฏิบัติตนเองให้เป็นไปตามคำสั่งสอนนั้นด้วย เช่น บิดามารดาเห็นว่าคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ทั้ง ๔ ประการเป็นสิ่งที่ดี ข้อที่หนึ่ง คือ จงยึดมั่นในความจริง เราต้องพูดความจริง แต่เมื่อมีโทรศัพท์เรียกมา ลูกของคุณพ่อก็รับโทรศัพท์ ผู้ที่เรียกโทรศัพท์เข้ามาต้องการที่จะคุยกับคุณพ่อ แต่ถ้าคุณพ่อไม่ต้องการพูดด้วยกับผู้ที่ยกมา แล้วสั่งให้ลูกไปแจ้งแก่ผู้ที่เรียกมาว่า คุณพ่อไม่อยู่บ้าน คุณพ่อต้อง

๓๓. Sai Baba, Spread the Message of Love : SANATHANA SARATHI (January 1995) : 3.

๓๔. Ibid., p. 3.

การสอนให้ลูกพูดความจริง แต่การกระทำของคุณพ่อกำลังสอนให้ลูกพูดโกหก เช่นนี้เกิดความไม่สอดคล้องกัน ท่านเส บาบากล่าวว่า "การพัฒนาคุณค่า ของความบริสุทธิ์นั้นจะต้องมีความสอดคล้องต้องกันของ ความคิด(Thought) คำพูด(Word) และการกระทำ(Deed)"^{๓๕}

๔.๒. หน้าที่ในการสร้างเด็กนอกมคคิ

บิดามารดาหรือผู้ปกครองในทุกวันนี้ ไม่ว่าจะ เป็นชาติใดภาษาใด ต่างก็วิตกกังวลเกี่ยวกับความประพฤติของ เด็กที่อยู่ในความปกครอง และไม่มี ความสุขในสิ่งที่เกิดขึ้น แต่พวกเขาหาความรู้ไม่ว่า พวกเขาเหล่านั้นแหละมีส่วนที่จะ ต้องถูกตำหนิ ถ้าผู้ปกครองไปอบรมเลี้ยงดูสั่งสอนเด็กของเขาอย่างถูกต้อง เด็กจะประพฤติตัวนอกสู่นอกทางไป เช่นนี้หรือ การตามใจเด็กมากเกินไปใน หลายกรณี การปล่อยปละละ เลຍาให้เด็ก เที่ยวเล่นไปอย่างกับสุนัขข้างถนน เด็กเหล่านี้จะ เป็นผู้ที่มีลักษณะนิสัยที่คิด้อย่างไร

ถ้าผู้ปกครองสนใจแต่เพียง ความเป็นอยู่ทางด้านวัตถุของ เด็ก เพียงอย่างเดียว ครอบมิได้ เข้าไปสนใจให้การอบรมความรู้ความเข้าใจทาง ด้านศีลธรรมและจิตวิญญาณให้กับเด็ก เมื่อเด็กเกิดขึ้นมา ผู้ปกครองก็ส่ง เด็ก ไปโรงเรียน เนื่องจากเห็นว่าเด็กควรจะได้รับการศึกษา ส่งไปเรียนต่างประเทศ เร่งเร้าให้หาเงินทองมามากกว่าเท่าที่จะเป็นไปได้ และวิธีทางใด ก็ได้ และนี่คือตัวอย่างหนึ่งในความผิดพลาดของพ่อแม่ผู้ปกครองที่พร่ำสอน ผู้คน ในปัจจุบันจึงหาเงินทองในหลากหลายรูปแบบ ครอบมิได้คำนึงถึงความมีศีลธรรม และจิตวิญญาณเป็นที่ตั้ง ท่านเส บาบากล่าวว่า "ความร่ำรวยมิใช่เป็นสิ่งสำคัญ

^{๓๕}. Sai Baba, Sathya Sai Education in Human Values : compiled by Loraine Burrows, (Bangkok : Sathya Sai Foundation of Thailand, 1988) p. 66.

ลักษณะนิสัย เป็นสิ่งสำคัญอันดับแรก "๓๖

ประเทศชาติของเราที่มี "อาการป่วย" อยู่ในขณะนี้ นั้น ก็เป็น ความรับผิดชอบของบิดามารดาหรือผู้ปกครองส่วนหนึ่งด้วยเช่นกัน ผู้ปกครองไม่ ได้สอนให้เด็กได้ปลูกฝัง เสริมสร้างคุณลักษณะที่ดี คุณพ่อคุณแม่อีกหลายคนที่ไม่ ได้ควบคุมดูแลลูกที่ออกนอกสู่นอกทางไป พวกเขาเฝ้ามองข้ามการกระทำ ผิดพลาดของ เด็กๆ ด้วยเห็นว่าเป็นเรื่อง เล็กน้อย และบ่อยครั้งที่เด็กวัยที่กลับ กระตุ้น เร่ง เร้าให้เด็กประพฤติลักษณะนิสัยที่ไม่ดี ไม่ว่าจะเป็นความรู้ตัวหรือ ไม่รู้ตัวก็ตาม อย่างเช่นตัวอย่างของ ทูรโยชน์ในมหากาพย์ เรื่องมหากาพย์คฤท ที่ได้รับความรัก และการความใจในทางที่ผิดจากบิดาของตนเอง คือ กษัตริย์ ฤทธราชบุตร ผู้มีพระ เนตรมืดบอด^{๓๗}

บิดามารดาผู้ปกครองจึงจำเป็นต้องฝึกฝน คุณค่าแห่งความเป็น มนุษย์ เช่นเดียวกับคุณครู ควรคิดค่ออย่างใกล้ชิดกับคุณครู เพื่อจะได้ทราบ และ ติดตามถึงปัญหาต่างวาระ โดยเฉพาะปัญหาของนักเรียนในความปกครอง เพื่อให้เกิด การปรับปรุง พื้นฟู เสริมสร้างคุณค่าความเป็นมนุษย์ ให้เป็นไปได้อย่างมี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล ถ้าผู้ปกครองละเลย หรือเพิกเฉย เด็กที่อยู่ใน ความปกครองก็อาจจะเสียผู้เสียคนไปได้ จึงต้องดูแลทั้งทางด้านการศึกษา ทาความรู้ (study) และการพัฒนาอุปนิสัย (character) บิดามารดา ผู้ปกครองก็ เปรียบเหมือนช่างแกะสลักซึ่ง เป็นผู้สร้างสรรค์รูปแบบ รูปทรง รายละเอียดต่างวของงานศิลปะให้สวยงาม หุ่กวงการกระทำที่ลึกลับซ่อนไว้ดกกลงไป ก็มีผลต่อสัดส่วนของรูปทรงในอุปนิสัยของนักเรียนที่เขารับผิดชอบ เพื่อให้เกิดเป็น เด็กที่ดี มีจิตวิญญาณของการรับใช้สังคม และประเทศชาติ โดยปราศจากความ

๓๖. Sai Baba, Parents and Teachers must set the Example : SANATHANA SARATHI (June 1992) : 127.

๓๗. กรรมา - เรื่องอุไร กุศลาสัย , มหากาพย์คฤท (กรุงเทพ-มหานคร : รุ่งแสงการพิมพ์, ๒๕๓๒) หน้า ๗๓.

เห็นแก่ตัว

๕. โรงเรียนและบุคคลอื่นว

การจะทำให้ปรัชญาการศึกษาของท่านใส บาบา บรรลุถึงจุดมุ่งหมายได้ นั้น โรงเรียน และบุคคลอื่นวที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ทั้งในระบบโรงเรียน และนอกระบบโรงเรียน เช่นผู้บริหารสถาบันการศึกษา นักคิด นักเขียน นักวิชาการ นักวิทยาศาสตร์ นักปฏิบัติการทางเทคนิค ผู้ผลิตสื่อต่างว ไม่ว่าจะเป็น ทางด้านภาพ และเสียง ภาพยนตร์ วีดีโอ เทป จทรทัศน์ วิทยู รวมทั้งแถบ เสียงต่างว หรือสิ่งพิมพ์ต่างว หนังสือ ฯลฯ ตลอดจนนักการเมืองผู้มีอิทธิพลต่อ นโยบายการศึกษาของประเทศ พวกเขาทุกคนมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่ออนาคต ของประเทศชาติ พวกเขาจะต้องตระหนักในความสำคัญของคุณค่าแห่งความเป็น มนุษย์ (Human Values) พวกเขาควรจะต้องปฏิบัติฝึกฝนคุณค่าแห่งความเป็น มนุษย์

โรงเรียนมิใช่ เป็นเพียงสถานที่ ที่มีการจัดการ เรียนการสอนตามตาราง เวลาเท่านั้น โรงเรียนนั้นควรเป็นสถานที่ที่ซึ่งปลูกฝังความมีสติสัมปชัญญะให้ได้ เติบโตขึ้น ให้อับริสุทธิขึ้น ให้อแข็งแรงขึ้น เพื่อที่จะได้ฉายแสงแห่งความรู้แจ้งใน ตนเอง กล่าวกันว่า โรงเรียนนั้นเป็นที่พัฒนา และให้ความรู้ทางด้านวิชา ศาสตร์ เทคโนโลยีในระดับสูง จนมนุษย์สามารถเดินทางออกไปสำรวจ อวกาศนอกโลกอันกว้างไกลเป็นล้านวไมล์ แต่มนุษย์กลับศึกษาดันคว้าและสำรวจ "อวกาศ" ภายในจิตใจของตนเองเพียงน้อยนิด หรือแทบไม่ได้ให้ความสนใจ เลย ในส่วนการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้น ทุกวที่ทุกวโอกาสสามารถเป็น ที่ศึกษา เรียนรู้ของนัก เรียนได้ทั้งนั้น โดยเฉพาะขณะนี้สื่อทางด้านจทรทัศน์มี อิทธิพลเป็นอย่งสูง คารา นักร้อง นักแสดง เป็นบุคคลที่นัก เรียนได้ซึม ซับเอาบุคลิก และลักษณะนิสัยของ เขาเข้ามาเป็นแบบอย่งในการดำเนินชีวิต ความคิดที่ดี คำพูดที่ดี และความประพฤติที่ดี เป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องปลูกฝัง

และให้ความสนใจเป็นพิเศษ ผู้ผลิตสื่อต่างๆ ควรจะต้องตระหนักในหน้าที่
รับผิดชอบของตนเอง ในจรรยาบรรณ ในฐานะที่ตนเองมีส่วนหล่อหลอม
ทัศนคติ บุคลิกภาพ และอุปนิสัยของเด็กที่ยังบริสุทธิ์ ไร้เดียงสา เป็นเช่น
กระต่ายขาวที่ยังไม่ได้แต่งแต้มสีสัน ให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในวันข้างหน้า เป็น
กำลังสำคัญในการรับใช้สังคมและประเทศชาติต่อไป

กล่าวโดยสรุปแล้ว ทุกคนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาควรจะต้องตระหนักถึง
จุดมุ่งหมายในการศึกษา รวมทั้งมีบทบาทหน้าที่ในการ เป็นแบบอย่างที่ดีของ
สังคม เพื่อร่วมมือกันสร้างปัจเจกบุคคลที่มีลักษณะนิสัยที่ดีงาม พร้อมเสมอที่จะ
รับใช้บริการโดยไม่มีความเห็นแก่ตัว มีความเห็นอกเห็นใจในความทุกข์ยาก
ของเพื่อนมนุษย์ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความรักความเมตตาากรุณาเป็นที่ตั้ง
สังคมในอุดมคติตามพระศนะของ โส บาบา จึงจะ เกิดขึ้นมา เป็นความจริงได้